

EHDOTUS VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTON ASEMAA JA TEHTÄVIÄ KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

VTV 2001 - toimikunnan muistio

EDUSKUNNAN KANSLIAN JULKAISU 2 / 2000

Puhemiesneuvostolle

Puhemiesneuvosto asetti 16 päivänä helmikuuta 1999 toimikunnan valmistelevaan ehdotusta valtiontalouden tarkastusviraston asemaa ja tehtäviä koskevaksi lainsäädännöksi. Toimeksiannon mukaan toimikunnan tuli työnsä yhteydessä selvittää tarpeellisessa laajuudessa myös valtiontalouden tarkastusviraston aseman uudelleenjärjestämisestä johtuva alemmanasteisten säädösten muuttamistarve.

Toimikunnan puheenjohtajaksi kutsuttiin apulaispääsihteeri Jouni Vainio ja jäseniksi valiokuntaneuvos Alpo Rivinoja, hallintoylitarkastaja Kaj Laine valtiontilintarkastajain kansliasta, pääjohtaja Tapio Leskinen valtiontalouden tarkastusvirastosta, hallitusneuvos Vellamo Kivistö valtiovarainministeriöstä sekä professorit Mikael Hidén ja Kaarlo Tuori Helsingin yliopistosta. Lisäksi toimikuntaan kutsuttiin valtiontalouden tarkastusviraston henkilöstöjärjestöjen nimeämä edustaja. Henkilöjärjestöt nimesivät edustajakseen ylitarkastaja Matti Ojalan. Toimikunnan sihteereiksi kutsuttiin valiokuntaneuvos Timo Tuovinen ja erillisyyksikön päällikkö Mikko Koironen valtiontalouden tarkastusvirastosta.

Toimikunta valitsi varapuheenjohtajakseen Alpo Rivinojan ja otti nimekseen VTV 2001 -toimikunta. Toimikunta on työnsä aikana pitänyt 15 kokousta.

Toimikunta kuuli asiantuntijana johtaja Markku Tapiota kauppaja teollisuusministeriöstä. Lisäksi toimikunta on saanut pyytämänsä kirjalliset lausunnot valtiovarainministeriön henkilöstöosastolta ja Raha-automaattiyhdistys r.y:ltä.

Toimikunnan tuli saada työnsä valmiiksi 31.10.1999 mennessä. Puhemiesneuvosto myönsi toimikunnan pyynnöstä jatkoaikaa 30.11.1999 saakka.

Mietintöön liittyy jäsen Vellamo Kivistön lausuma ja jäsen Matti Ojalan eriävä mielipide.

Saatuaan työnsä päätökseen toimikunta kunnioittaen luovuttaa muistionsa puhemiesneuvostolle.

Helsingissä päivänä 29 päivänä marraskuuta 1999.

Jouni Vainio

Alpo Rivinoja

Kaj Laine

Tapio Leskinen

Vellamo Kivistö

Mikael Hidén

Kaarlo Tuori

Matti Ojala

Timo Tuovinen

Mikko Koironen

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Uusi Suomen perustuslaki tulee voimaan 1.3.2000. Perustuslain mukaan valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten eduskunnan yhteydessä on riippumaton valtionalouden tarkastusvirasto. Suomen perustuslain voimaantulojärjestelyistä annetun lain mukaan tarkastusvirasto järjestetään perustuslaissa tarkoitetulla tavalla eduskunnan yhteyteen viimeistään 1.1.2001. Tarkastusviraston asemasta ja tehtävistä säädetään tarkemmin viimeistään edellä mainittuna päivänä voimaan tulevalla lailla.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtionalouden tarkastusvirastosta. Laissa säädettäisiin tarkastusviraston asemasta, tehtävistä, tarkastusoikeudesta sekä tarkastusviraston hallinnosta ja virkamiehistä.

Tarkastusviraston järjestäminen eduskunnan yhteyteen on organisatorinen muutos. Tarkastusviraston tehtäviin tai tarkastusoikeuteen ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Tarkastusoikeuden piriin ei edelleenkään kuuluisi eduskunnan taloudenhoito, eduskunnan vastattavana olevat rahastot, Suomen Pankki eikä kansaneläkelaitos. Tarkastusoikeus ehdotetaan kuitenkin laajennettavaksi yhteisöihin ja muihin oikeushenkilöihin, jotka ovat saaneet valtiolta luvan kerätä varoja tiettyyn tarkoitukseen valtion viranomaisten käytettäväksi tai edelleen jaettavaksi. Tarkastusoikeus laajenisi myös valtion tukitoimien osalta.

Tarkastusoikeuden lisäksi laissa säädettäisiin tähän oikeuteen liittyvistä valtuuksista ja kertomusmenettelystä. Tarkastusvirasto antaisi eduskunnalle vuosittain kertomuksen, joka sisältäisi tiedot tarkastusviraston toiminnasta, lausunnon valtion tilinpäätöksestä ja talousarvion noudattamisesta sekä eduskunnan kannalta keskeisimmät tarkastustulokset ja tarkastusviraston kannanotot. Valtiovarainvaliokunta antaisi kertomuksesta mietinnön, joka käsiteltäisiin täysistunnossa. Kertomus annettaisiin syyskuun loppuun mennessä, jolloin kertomusta voitaisiin käyttää käsiteltäessä valtion seuraavan vuoden talousarvioesitystä. Lisäksi tarkastusvirasto voisi antaa eduskunnalle erilliskertomuksia. Näiden kertomusten lisäksi tarkastusvirasto antaisi suoritettun tarkastuksen jälkeen tarkastuskertomuksen tarkastetulle ja ministeriölle, jonka hallinnonalaan tarkastettu kuuluu sekä valtioneuvoston tarkastajille ja valtiovarainministeriölle. Siten valtioneuvosto ja sen alainen hallinto saisi käyttöönsä valtionalouden ulkoisen tarkastuksen tulokset.

Tarkastusvirastoa johtaisi pääjohtaja, jonka eduskunta valitsisi kuuden vuoden toimikaudeksi. Tarkastusvirastossa olisi neuvottelukunta, joka ylläpitäisi ja kehittäisi tarkastusviraston yhteyksiä yhteistyötahoihin, tekisi aloitteita tarkastustoiminnan kehittämiseksi sekä seuraisi tarkastustoimen suuntautumista, tuloksellisuutta ja palvelukykyä.

Tarkastusviraston virkamiesten oikeudellinen asema muuttuisi. Virkamiesten asemaa sääntelee tällä hetkellä valtion virkamieslaki. Tarkastusviraston virkamiehiä koskisi pääsääntöisesti eduskunnan virkamiehistä annettu laki. Virkamiehet ehdotetaan siirrettäväksi suostumuksensa mukaisesti eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon. Myös heidän virkansa, lukuun ottamatta pääjohtajan virkaa, siirrettäisiin.

Lisäksi ehdotetaan 11 muun lain muuttamista. Muutokset johtuvat lähinnä viraston organisatorisen aseman muuttamisesta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2001.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	5
1. Uudistuksen lähtökohdat	5
2. Nykytila	6
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	6
2.2. Valtiontilintarkastajat	8
2.3. Valtiontalouden tarkastusvirasto	9
2.3.1. Asema ja hallinto	10
2.3.2 Tarkastustoiminta	11
3. Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	14
3.1. Tavoitteet	14
3.2. Keskeiset ehdotukset	16
3.2.1. Tarkastusviraston riippumaton asema	16
3.2.2. Tarkastusviraston ylin johto	17
3.2.3. Kertomusmenettely	18
3.2.4. Tarkastusviraston tehtävät ja toimivalta sekä tietojensaantioikeus	19
3.2.5. Tarkastusmenettely	20
3.2.6. Neuvottelukunta	20

	8
4. Esityksen vaikutukset	21
4.1. Taloudelliset vaikutukset	21
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	21
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	21
6. Asian valmistelu	22
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	24
1. Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta	24
1 luku Asema, tehtävät ja tarkastusvaltuudet	24
2 luku Hallinto	34
3 luku Virkamiehet ja virat	35
4 luku Menettely	37
5 luku Erinäiset säännökset	40
2. Laki eduskunnan virkamiehistä	43
3. Laki valtiontilintarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia	43
4. Laki valtion talousarviosta	44
5. Laki asiakirjain lähettämisestä	44
6. Arkistolaki	44

		9
7.	Laki valtiontakuurahastosta	44
8.	Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta	44
9.	Valtion virkamieslaki	45
10.	Valtion maksuperustelaki	45
11.	Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa	45
12.	Laki Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämijärjestelmästä	45
LAKIEHDOTUKSET		47
1.	Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta	47
2.	Laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta	53
3.	Laki valtiontilintarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia annetun lain muuttamisesta	54
4.	Laki valtion talousarviosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	54
5.	Laki asiakirjain lähettämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	55
6.	Laki arkistolain 1 §:n muuttamisesta	55
7.	Laki valtiontakuurahastosta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	56
8.	Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 b §:n muuttamisesta	56
9.	Laki valtion virkamieslain 3 ja 65 §:n muuttamisesta	56
10.	Laki valtion maksuperustelain 1 ja 10 §:n muuttamisesta	57
11.	Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa	

	10
annetun lain 2 §:n muuttamisesta	58
12. Laki Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämis-	
järjestelmästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	58

LIITTEET

Eduskunnan päätös eduskunnan tilisäännön muuttamisesta	59
Päätös eduskunnan arkistotoimen johtosäännön muuttamisesta	60
Vellamo Kivistön lausuma	61
Matti Ojalan eriävä mielipide	62

YLEISPERUSTELUT

1. Uudistuksen lähtökohdat

Eduskunta hyväksyi ehdotuksen Suomen perustuslaiksi 4.6. 1999. Laki (731/1999) tulee voimaan 1.3. 2000. Suomen perustuslain voimaantulojärjestelyistä annetun lain (732/1999) mukaan valtiontalouden tarkastusvirasto järjestetään perustuslain 90 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla eduskunnan yhteyteen viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2001.

Perustuslaissa säilytetään valtiontalouden ulkoisen valvonnan ja tarkastuksen dualistinen järjestelmä, jossa eduskunta valtion tilintarkastajien välityksellä valvoo ja valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Perustuslain 90 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valitsee keskuudestaan valtiontilintarkastajat eduskunnalle kuuluvan valvonnan suorittamista varten.

Perustuslain 90 §:n 2 momentin mukaan valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten eduskunnan yhteydessä on riippumaton valtiontalouden tarkastusvirasto, jonka asemasta ja tehtävistä säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain säännös merkitsee muutosta tarkastusviraston organisatoriseen asemaan viraston siirtyessä toimeenpanovallan eli valtiovarainministeriön alaisuudesta eduskunnan yhteyteen. Siirto vahvistaa tarkastusviraston riippumattomuutta niin toiminnallisesti kuin hallinnollisesti. Tämän organisatorista asemaa koskevan muutoksen lisäksi perustuslaissa on korostettu tarkastustoiminnan riippumattomuutta kirjaamalla sitä koskeva nimenomainen edellytys perustuslain säännökseen. Perustuslain 90 §:n 2 momentin mukaan tarkastusviraston tehtävistä säädetään lailla. Säännös poikkeaa nykyisestä järjestelystä, sillä voimassa olevan valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain (967/1947) 1 §:n 2 momentin mukaan valtiontalouden tarkastusvirastolle voidaan asetuksella antaa muitakin sellaisia tehtäviä, joiden on katsottava liittyvän sen toimintaan. Lisäksi valtioneuvostolla on ollut oikeus määrätä tarkastusvirastolle sen tehtäväalan puitteisiin kuuluvia tehtäviä.

Perustuslain 90 §:n 3 momentissa säädetään valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta saada viranomaisilta ja muilta valvonnan kohteina olevilta tehtävän hoitamiseksi tarvit-

tavat tiedot. Tämä säännös korostaa tarkastusviraston tietojensaantioikeutta, sillä hallitusmuoto ei sisällä säännöstä tarkastusviraston tietojensaantioikeudesta.

Perustuslakia koskevan perustuslakivaliokunnan mietinnön (PeVM 10/1998 vp - HE 1/1998 vp) mukaan tarkastusviraston asemasta säädettäessä on lähtökohtana oltava tarkastusviraston uskottavan riippumattomuuden turvaaminen niin hallinnollisissa kuin toiminnallisissakin suhteissa.

Perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään lisäksi, että tarkastusvirastoa koskevan lainsäädännön valmistelu on käynnistettävä kiireellisesti ja valmistelutyö on asianmukaista valmistella eduskunnan yhteydessä, esimerkiksi puhemiesneuvoston asettamassa toimikunnassa. Puhemiesneuvosto asettikin 16.2.1999 toimikunnan (VTV 2001 -toimikunta) valmistelemaan ehdotuksen tarkastusviraston asemaa ja tehtäviä koskevaksi lainsäädännöksi sekä selvittämään tarpeellisessa laajuudessa myös valtiontalouden tarkastusviraston aseman uudelleen järjestämisestä johtuva alemmanasteisten säädösten muuttamistarve.

Valtiontalouden ulkoisen tarkastuksen uudelleen järjestämistä on hallitusmuodon voimassaolon aikana selvitelty ja valmisteltu useita kertoja. Asiaa ovat 1990 -luvulla valmisteleet valtionvarainministeriön asettama VTV –työryhmä (VM 1991:5), valtiontilintarkastajien pyynnöstä LM –työryhmä (LM –työryhmä 1993), eduskunnan puhemiesneuvoston asettama valtiontalouden tarkastuksen kehittämistoimikunta 95 (Eduskunnan kanslian julkaisu 3/1996), Valtioyhteisötoimikunta (Valvontatyöryhmän muistio VM 15/1997), Perustuslaki 2000 komitea (KM 1997:13) ja valtiovarainministeriön asettama valtiontalouden tarkastuksen ja valvonnan järjestämistyöryhmä (VM 29/97).

2. Nykytila

2. 1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Hallitusmuodon 71 §:n mukaan valtiontalouden valvonta ja tarkastus jakautuu valtiontilintarkastajien eduskunnan puolesta suorittamaan parlamentaariseen valvontaan ja toimeenpanovallan alaisen valtiontalouden tarkastusviraston suorittamaan tarkastukseen. Tämän ulkoisen valvonnan ja tarkastuksen lisäksi valtiontalouden valvontajärjestelmä käsittää virasto-, laitos- ja tilivirastokohtaisesti järjestetyn sisäisen valvonnan. Oman kategoriansa muodostaa useisiin yksittäisiin varainhallinta- ja toimintajärjestelmiin sisältyvä järjestelmäkohtainen hallinnollinen valvonta. Valtion liikelaitoksilla ja valtionyhtiöillä

sekä useimmilla valtion talousarvion ulkopuolisilla rahastoilla on lisäksi niitä koskevan lainsäädännön nojalla erilliset tilintarkastajat.

Valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusala ja toimivaltuudet ovat pääosin samanlaiset. Erilaisesta institutionaalaisesta asemasta ja toiminnan erilaisesta luonteesta johtuen yksiköiden tarkastuksellinen näkökulma ja toimintatavat eroavat kuitenkin huomattavasti toisistaan. Tämän vuoksi valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston kesken ei ole järjestetty yksityiskohtaista työnjakoa valvonnan ja tarkastuksen suorittamisessa.

Tarkemmat säännökset valtiontilintarkastajien suorittamasta valvonnasta on annettu eduskunnan vahvistamassa valtiontilintarkastajain johtosäännössä (391/1951) ja laissa valtiontilintarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia (630/1988). Tarkastusviraston tarkastustoimesta säädetään valtiontalouden tarkastuksesta annetussa laissa (967/1947) ja asetuksessa (267/1993). Molempien osalta tarkastustoimesta säädetään valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnantarkastuksesta annetussa laissa (968/1947).

Näiden ulkoista valvonta- ja tarkastustoimintaa koskevien säädösten lisäksi valtiontilintarkastajien ja tarkastusviraston valvonta- ja tarkastustehtäviä koskevia säännöksiä on eräissä tapauksissa myös erityislainsäädännössä. Ne sisältävät täydennyksiä tai poikkeuksia yleiseen järjestelmään tai niissä on vain toistettu yleisen järjestelmän mukainen valvonta- tai tarkastustehtävä. Tällaisia säännöksiä on valtion teollisuuslaitosten hoidon ja käytön yleisistä perusteista annetussa laissa (168/1931), puoluelaisissa (10/1969), laissa valtion liikelaitoksista (627/1987), valtion vakuusrahastosta annetussa laissa (379/1992), laissa maatalouden interventiorahastosta (1206/1994), laissa metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta (1474/1995) ja laissa Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämijärjestelmästä (958/1997). Eräissä laitos- ja toimintakohtaisissa säännöksissä ja määräyksissä on myös edellytetty tarkastusviraston osallistuvan laitoksen tilintarkastajan valintaan tai tarkastusviraston virkamiehen valintaa tilintarkastajaksi.

Euroopan yhteisöjen varainsiirtoja koskevasta valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksesta säädetään laissa valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja (353/1995). Laki

perustuu lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden yhteistyö- ja lojaliteettivelvollisuutta sekä yhteisöjen taloudellisille eduille annettavan yhtäläisen suojan ja yhteistyön velvoitetta koskeviin Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten säännöksiin (EY:n perustamissopimus 10 artikla (ent. 5 artikla) ja 280 artikla (ent. 209a artikla), EHTY 78i ja 86 artiklat sekä Euratom 183a ja 192 artiklat)

2.2. Valtiontilintarkastajat

Valtiontilintarkastajien valinnasta säädetään valtiopäiväjärjestyksen 88 a §:ssä. Vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä asetetaan eduskunnan keskuudesta vähintään viisi valtiontilintarkastajaa ja yhtä monta varajäsentä. Valtiontilintarkastajien toimikausi alkaa kansanedustajavaaleja seuraavan kalenterivuoden alussa ja päättyy sen kalenterivuoden lopussa, jolloin seuraavat vaalit toimitetaan. Valtiontilintarkastajain tehtävä puolestaan päättyy, kun viimeinen kertomus heidän toimikaudeltaan on annettu eduskunnalle. Esimerkiksi vuonna 1995 valittujen valtiontilintarkastajien työ päättyy kun vuoden 1999 kertomus on annettu vuonna 2000. Valtiontilintarkastajilla on apunaan kanslia, jossa on nykyisin 16 virkaa.

Hallitusmuodon 71 §:n 1 momentin mukaan valtiontilintarkastajien tehtävänä on valvoa valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Tehtävästä on säädetty tarkemmin valtiontilintarkastajain johtosäännön 4 §:ssä, jonka mukaan valtiontilintarkastajien on valvottava sekä valtion taloudenhoidon laillisuutta että tarkoituksenmukaisuutta. Heidän on otettava selko kaikesta, jonka tunteminen on tarpeen luotettavan käsityksen saamiseksi talousarvion noudattamisesta sekä valtion taloudenhoidosta. Tässä tarkoituksessa heidän on suoritettava myös käyntejä ja tarkastuksia virastoissa ja laitoksissa. Valvonta kohdistuu pääasiallisesti valtiontalouden yleiseen tilaan ja hoitoon.

Valtiontilintarkastajien valvonnan kohteena on varsinainen valtiontalous, valtionavut ja –tuet sekä valtionenemmistöiset osakeyhtiöt ja teollisuuslaitokset. Varsinainen valtiontalous käsittää valtion talousarvion piiriin kuuluvan sekä sen ulkopuolella olevien valtion liikelaitosten ja rahastojen talouden. Valtiontilintarkastajien toimivaltaan ei kuulu eduskunnan taloudenhoito, eduskunnan vastattavina olevien rahastojen, eikä Suomen Pankin ja kansaneläkelaitoksen toiminta ja hallinto. Niiden valvonta- ja tarkastusjärjestelmistä on säädetty erikseen.

Valtiontilintarkastajilla on lisäksi oikeus tarkastaa Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja.

Valtiontilintarkastajien valvonnan tarkoituksena on turvata eduskunnan budjettivalta tarkastelemalla hallituksen toimintaa valtiontalouden hoidossa ja valtion talousarvion noudattamisessa. Valvonta on näin parlamentaarista ja jälkikäteen tapahtuvana se kohdistuu pääsääntöisesti jo toteutettuihin toimenpiteisiin.

Valtiontilintarkastajat antavat kultakin varainhoitovuodelta eduskunnalle kertomuksen. Siinä heidän on esitettävä ne huomautukset ja muistutukset, joihin heidän tekemiensä havaintojen perusteella on aihetta sekä ehdotettava toimenpiteitä havaittujen puutteellisuuden ja muiden epäkohtien korjaamiseksi. Kertomus sisältää myös vertailun valtion talousarvion ja tilinpäätöksen välillä. Eduskunta käsittelee valtiontilintarkastajien kertomuksen yhdessä hallituksen valtion varainhoidosta ja tilasta antaman kertomuksen, nyttemmin uuden perustuslain 46 §:n 1 momentin mukainen kertomus valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta, kansa ja valtiovarainvaliokunta arvioi mietinnössään, miten valtion talousarviota on noudatettu ja valtiontaloutta on hoidettu. Valtiontilintarkastajain johtosäännön mukaan he voivat erityisestä syystä tarvittaessa antaa erillisen kertomuksen jostakin asiasta. Eduskunta käsittelee myös tällaisen erillisen kertomuksen.

Valtiontilintarkastajat toimivat tarvittaessa Euroopan parlamentin budjettivalvontavaliokunnan kansallisena yhteistyötahona.

Valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston välinen yhteistyö perustuu valtiontilintarkastajien johtosääntöön sekä valtiontalouden tarkastuksesta annettuun asetukseen. Käytännössä yhteistoiminta on tarkoittanut vuosittaisten tarkastussuunnitelmien yhteensovittamista päällekkäisyyksien välttämiseksi sekä muuta yhteydenpitoa erilaisissa tarkastuksiin liittyvissä kysymyksissä. Asetuksen mukaan tarkastusviraston tulee toimittaa valtiontilintarkastajille heidän tehtäviensä kannalta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Tällä perusteella valtiontalouden tarkastusvirasto on toimittanut kaikki tarkastuskertomuksensa tiedoksi valtiontilintarkastajille.

2.3. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Hallitusmuodon 71 §:n 3 momentin mukaan valtion taloudenhoidon ja talousarvion noudattamisen tarkastamista varten on valtionalouden tarkastusvirasto. Tarkastusviraston asemasta, tehtävistä ja toimivallasta säädetään valtionalouden tarkastuksesta annetussa laissa ja asetuksessa. Lisäksi tarkastusviraston tehtäviä ja toimivaltaa säädellään valtioneuvalaisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annetussa laissa, valtion teollisuuslaitosten hoidon ja käytön yleisistä perusteista annetussa laissa, laissa valtion liikelaitoksista, valtion vakuusrahastosta annetussa laissa, puoluelaissa, laissa maatalouden interventiorahastosta, laissa metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta, laissa Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämijärjestelmästä sekä laissa valtioneuvoston tarkastajien ja valtionalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja. Lisäksi tarkastusvirastolle on annettu tehtäviä myös muissa asetuksissa kuin valtion talousarviosta annetussa asetuksessa (1243/1992), kuten valtion ydinjätehuolto-rahastosta annetussa asetuksessa (162/1988), huoltovarmuuskeskuksesta annetussa asetuksessa (1391/1992) ja Kriminaalihuoltoyhdistyksestä annetussa asetuksessa (1241/1996).

2.3.1. Asema ja hallinto

Tarkastusvirasto on ainoa valtioneuvoston alainen virasto, josta säädetään hallitusmuodossa. Valtionalouden tarkastuksesta annetun lain mukaan tarkastusvirasto on valtiovarainministeriön alainen. Tarkastusviraston alistussuhde valtiovarainministeriöön on ollut käytännössä hallinnollinen. Tarkastusviraston suhde valtiovarainministeriöön poikkeaa muista ministeriön alaisista virastoista siten, että tarkastusvirasto vahvistaa osaltaan valtiontalousarvioasetuksen 11 §:ssä tarkoitettua tulostavoitteita. Muiden virastojen osalta tulostavoitteet vahvistaa ao. ministeriö.

Toiminnallisesti tarkastusvirasto on ollut riippumaton toimeenpanovallasta. Tarkastusvirasto on itse päättänyt tarkastustoiminnastaan ja tarkastusten kohdentamisesta sekä tulostavoitteistaan. Valtioneuvosto ei ole käyttänyt oikeuttaan antaa tarkastusvirastolle sen tehtäväalan puitteisiin kuuluvia tarkastustehtäviä.

Tarkastusvirastossa on pääjohtajan lisäksi tarkastusneuvosto ja toimintayksiköitä. Lisäksi tarkastusvirastossa voi olla neuvottelukunta.

Tarkastusviraston pääjohtajan nimittää virkaan tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä virkaa haettavaksi julistamatta. Pääjohtajalta vaaditaan virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä hyvä perehtyneisyys julkiseen talouteen ja valtion hallintoon. Tarkastusviraston muun henkilökunnan ottaa viraston palvelukseen pääjohtaja, joka myös nimittää muut virkamiehet. Muille virkamiehille ei ole säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Muiden virkojen, kuin pääjohtajan, perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta päättää tarkastusvirasto.

Tarkastusvirastolle kuuluvat asiat ratkaisee tarkastusneuvosto, pääjohtaja tai muu tarkastusviraston virkamies. Tarkastusneuvoston puheenjohtajana on pääjohtaja ja jäseninä toimintayksiköiden päälliköt. Toimintayksiköistä määrätään viraston työjärjestyksessä.

Tarkastusneuvosto ratkaisee asiat, jotka koskevat:

- 13) viraston toiminta- ja taloussuunnitelmaa sekä talousarvioehdotusta
- 14) toimintayksiköille annettavia ohjeita tarkastussuunnitelman laatimiseksi
- 15) uhkasakon asettamista ja maksettavaksi määräämistä; sekä
- 16) tarkastusviraston toimialaan kuuluvien yleisten ohjeiden antamista valtion viranomaisille ja laitoksille.

Lisäksi tarkastusneuvosto käsittelee ne viraston kannalta merkittävät asiat, jotka pääjohtaja saattaa tarkastusneuvoston käsiteltäväksi. Tarkastusneuvosto kokoontuu vuosittain pääsääntöisesti kahdesti.

Muissa asioissa ratkaisovalta kuuluu pääjohtajalle. Työjärjestyksen määräyksellä tai pääjohtajan erillisellä päätöksellä ratkaisovalta voidaan siirtää muulle virkamiehelle. Esimerkiksi tarkastuskerptomuksesta päättää työjärjestyksen mukaan toimintayksikön päällikkö. Asiat ratkaistaan tarkastusvirastossa esittelystä.

Tarkastusvirastossa on vuositilintarkastuksen toimintayksikkö, kaksi toiminnantarkastuksen toimintayksikköä, sisäisten palvelujen toimintayksikkö ja erillisyyksikkö. Tarkastusvirastossa on yhteensä noin 135 virkaa. Tarkastusviraston toimipaikka on Helsingissä ja sillä on lisäksi työpisteet Turussa, Jyväskylässä ja Oulussa.

Tarkastusvirasto kuuluu jäsenenä ylimpien ulkoisten tarkastusyksiköiden kansainväliseen INTOSAI-järjestöön (International Organization of Supreme Audit Institutions). Järjestön jäseninä ovat ylimmät ulkoiset tarkastusyksiköt 178 valtiosta.

2.3.2. *Tarkastustoiminta*

Tarkastusviraston tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä talousarvion noudattamista. Asetuksella voidaan tarkastusvirastolle antaa muitakin sellaisia tehtäviä, joiden on katsottava kuuluvan sen toimintaan. Lisäksi valtioneuvosto voi määrätä tarkastusviraston suorittamaan tarkastusviraston tehtäväalaan kuuluvia tehtäviä.

Tehtävän suorittamiseksi tarkastusvirasto valvoo ja tarkastaa valtion virastojen, laitosten ja liikeyritysten toimintaa ja taloudenhoitoa. Sen lisäksi tarkastusvirasto muutoinkin valvoo ja tarkastaa valtion varojen käyttöä ja valtion omaisuuden hoitoa sekä niitä koskevaa tilinpitoa. Tarkastusvirastolla on lisäksi oikeus tarkastaa viranomaisten hallussa olevia yksityisille kuuluvia varoja, joista valtio on vastuussa. Tarkastusviraston toimivallan ulkopuolelle on sen sijaan rajattu eduskunnan taloudenhoito, eduskunnan vastattavina olevien rahastojen, Suomen Pankin, kansaneläkelaitoksen ja Postipankki Oy:n (nytemmin Leonia Pankki Oyj) toiminta ja hallinto.

Tarkastusvirasto valvoo ja tarkastaa valtionapujen myöntämistä sekä valtionapua saavien yhdyksuntien, yhteisöjen ja yhtymien varojen käyttöä ja tilinpitoa sekä valtionapujen käytön valvontaa. Valtionapuja koskevan tarkastuksen tarkoituksena on ensinnäkin selvittää, onko viranomainen valtionapua myöntäessään noudattanut säännöksiä ja selvittänyt valtionavun myöntämisen edellytykset sekä asettanut mm. valvonnan kannalta tarpeelliset ehdot valtionapupäätökseen. Toiseksi tarkastuksella selvitetään, onko valtionavunsaaja käyttänyt asianmukaisesti valtionavun siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Tarkastusvirastolla on valtion vakuusrahastosta annetun lain nojalla oikeus tarkastaa vakuusrahastoa sekä vakuusrahaston tukea ja rahoitusta saaneen pankin, vakuusrahaston, omaisuudenhoitoyhtiön taikka muun yhteisön tai säätiön taloutta ja toimintaa tuen tai rahoituksen myöntämisen edellytyksenä olevien tietojen oikeellisuuden ja riittävyyden sekä käytön asianmukaisuuden selvittämiseksi.

Tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden toimintaa on säädetty erikseen lailla, jonka mukaan tarkastusviraston on kiinnitettävä erityistä huomiota osakeyhtiön varojen käytön ja sijoitusten tarkoituksenmukaisuuteen.

Tarkastusviraston varsinaiseen valvonta- ja tarkastustehtävään liittyy velvollisuus seurata ja valvoa, että tarkastuksissa esiin tulleet virheellisuudet ja puutteellisuudet korjataan ja, että tarkastettava ryhtyy asianmukaisiin toimenpiteisiin valtiolle mahdollisesti aiheutetun vahingon korvaamiseksi.

Tarkastusvirasto toimii myös Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimen kansallisena yhteistyöviranomaisena. Tilintarkastustuomioistuin lähettää tarkastusvirastolle kuukausittain ilmoituksen seuraavan neljän kuukauden aikana Suomessa suoritettavista tarkastuksista ja tarkastusvirasto ilmoittaa tarkastettaville viranomaisille alustavasti näistä tarkastuksista. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksissa kirjeenvaihto ym. vastaava tapahtuu tilintarkastustuomioistuimen ja tarkastettavan välillä tarkastusviraston välityksellä. Tarkastusvirasto osallistuu tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksiin tarkkailijan ominaisuudessa. Myös yhteiset tarkastukset ovat mahdollisia.

Tarkastusvirasto osallistuu lisäksi Suomen valtion kansainväliseen toimintaan kuuluvien eräiden yhteistyöelinten tilintarkastuksiin.

Varsinaisen tarkastus- ja valvontatehtävän lisäksi tarkastusvirastolle on asetuksella annettu tehtäväksi avustaa valtion viranomaisia, virastoja, laitoksia ja liikeyrityksiä sisäisen tarkastuksen kehittämisessä sekä antaa niille yleisiä ohjeita muissakin toimialaansa koskevissa kysymyksissä. Tarkastusvirasto on myös velvollinen seuraamaan toimialansa kehitystä ja tekemään tarvittaessa uudistusehdotuksia niihin säännöksiin, joiden noudattamisen valvonta kuuluu tarkastusvirastolle. Tarkastusvirasto antaa tarvittaessa virka-apua poliisille valtionalouteen liittyvien rikosten tutkimuksessa.

Tarkastusviraston tulee toimittaa valtiontilintarkastajille ja valtiovarainministeriölle toiminnastaan kaikki niiden tehtävien hoidon kannalta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Tähän kuuluu mm. vuosittainen toimintasuunnitelma, kaikki tarkastuksista laaditut asiakirjat ja tärkeimmät lausunnot sekä uudistusehdotukset.

Tarkastusviraston tarkastustoiminta jakautuu vuosilintarkastukseen ja toiminnantarkastukseen sekä muuhun tarkastukseen sekä asiantuntijatoimintaan.

Vuosilintarkastus on nimensä mukaisesti vuotuista ja kohdistuu kaikkiin tilinpäätösvelvollisiin valtion virastoihin ja laitoksiin. Vuosilintarkastuksen päämääränä on tarkastustoiminnalla ja asiantuntijatoiminnalla:

- 1) varmistaa valtion talousarvion ja sen soveltamiseen liittyvän keskeisen lainsäädännön noudattamista sekä valtion tilinpäätöksen että tilivirastojen tilinpäätösten oikeiden ja riittävien tietojen vaatimusten toteutumista,
- 2) edistää asianmukaisen sisäisen valvonnan toteutumista ja hyvään taloudenhoitoon kuuluvien periaatteiden toteuttamista; sekä
- 3) tukea valtioyhteisön omistajavalvontaan liittyviä tehtäviä tilintarkastuksen asiantuntijaviranomaisena.

Vuonna 1998 tarkastusvirasto tarkasti valtion kaikkien tilivirastojen taloudenhoidon ja antoi niistä 106 vuosilintarkastuskertomusta. Vuosilintarkastuksen osuus viraston koko tarkastustoimintaan käytetystä työajasta on noin 40 %.

Toiminnantarkastuksen suorittamista varten on kaksi toimintayksikköä, joiden välinen tehtäväjako perustuu hallinnonaloihin. Toiminnantarkastus on kertaluonteista ja kohdistuu yleensä useita toimintoja käsittäviin tehtäväalueisiin, hallintoa läpäiseviin toimintoihin, tietyn hallintolohkon, viranomaisen tai valtionavun saajan hoitamaan rajattuun tehtävään, talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin, liikelaitoksiin tai valtionyhtiöihin. Sen keskeisenä päämääränä on tuoda esiin hallinnon tuloksellisuuden merkittäviä puutteita ja ongelmia sekä niiden perimmäisiä syitä ja tuottaa ao. päätöksentekijöille taloudenhoidon suunnittelussa ja ohjauksessa tarpeellista tietoa. Vuonna 1998 tarkastusvirasto saattoi päätökseen 21 toiminnantarkastusta. Toiminnantarkastuksen osuus koko viraston tarkastustoimintaan käytetystä työajasta on noin 50 %.

Muusta tarkastustoiminnasta voidaan mainita esimerkiksi valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastaminen, josta annetaan vuosittain kertomus selontekona valtionenemmistöisten

osakeyhtiöiden toiminnasta. Muun tarkastus- ja asiantuntijatoiminnan osuus työajasta on noin 10%.

3. Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on järjestää eduskunnan yhteydessä olevan valtiontalouden tarkastusviraston asema ja toiminta siten, että ne täyttävät sekä muodollisesti että tosiasiallisesti ulkoisen tarkastuksen riippumattomuudelle perustuslakiuudistuksessa esitetyt tavoitteet. Samalla vahvistettaisiin eduskunnan budjettivaltaa parantamalla eduskunnan tiedonsaantimahdollisuuksia tarkastusten tuloksista.

Perustuslailla toteutettu tarkastusviraston siirtäminen eduskunnan yhteyteen merkitsee tarkastustoiminnan riippumattomuutta erityisesti tarkastuksen kohteena olevasta toimeenpanovallasta sekä tarkastustoiminnan tulosten saattamista palvelemaan myös eduskuntaa talousarvion päättäjänä ja lainsäätäjänä.

Monet valtiontaloutta ja sen hoitoa sekä talousarviota koskeneet muutokset ovat käytännössä kaventaneet eduskunnan budjettivaltaa. Eduskunnan budjettivaltaa kaventaneista tekijöistä merkittävimpiä ovat olleet valtion talousarvion muuttuminen aikaisempaa yleisluonteisemmaksi, valtionhallinnon siirtyminen toimintamenojen tulosbudjetointiin ja -ohjaukseen, toimivallan delegointi piiri- ja paikallishallintoon, normiohjauksen purkaminen, valtion toimintojen liikelaitostaminen, yhtiöittäminen ja yksityistäminen sekä kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Toisaalta eduskunnan tarve saada ajankohtaista tietoa valtiontalouden hoidosta on lisääntynyt. Valtiontalouden ulkoista tarkastusta koskevan uudistuksen tavoitteena onkin mahdollisuuksien mukaan kompensoida eduskunnan budjettivallan kaventumista ja tuottaa eduskunnalle riittävästi ja oikea-aikaisesti sen budjettivallan tosiasiallisen käytön edellyttämää valvonta- ja tarkastustietoa valtion taloudenhoidosta ja talousarvion noudattamisesta ja toteutumisesta sekä hallinnon toiminnasta.

Edellä mainitut muutokset ovat korostaneet ulkopuolisen tarkastuselimen tuottaman objektiivisen tiedon merkitystä myös valtioneuvostolle ja sen alaiselle hallinnolle. Valtioneuvoston tiedon tarpeet painottuvat erityisesti valtioyhteisön johtamiseen ja ministeriöihin, joiden vastuulla on halli-

tuksen harjoittaman yhteiskunta-, hallinto- ja talouspolitiikan toimeenpaneminen. Hallitus on myös vastuussa eduskunnalle valtion talousarvion toteuttamisesta sekä Euroopan yhteisöille Suomen valtiolle delegoitujen yhteisöjen talousarvioiden toimeenpanotehtävien hoidosta ja siinä yhteisöjen etujen valvomisesta. Tarkoituksena on, että tarkastusviraston toiminta jatkuisi tässä suhteessa pääosin nykyisessä muodossaan ja että toiminnassa ja sen suuntaamisessa otettaisiin huomioon myös valtioneuvoston ja sen alaisen hallinnon tarpeet.

Tavoitteena on ollut myös selkeyttää valtion tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston keskinäisiä suhteita. Tällöin valtiontalouden parlamentaarisen valvonnan kytkentä poliittiseen päätöksentekojärjestelmään tapahtuisi valtiontilintarkastajien toiminnan ja heidän kertomuksensa kautta. Varsinaisen ulkoisen tarkastuksen suorittaisi valtiontalouden tarkastusvirasto.

3.2. Keskeiset ehdotukset

3.2.1. Tarkastusviraston riippumaton asema

Perustuslain 90 §:n 2 momentin mukaan eduskunnan yhteydessä on riippumaton valtiontalouden tarkastusvirasto.

Tarkastusvirastojen asemaa ja riippumattomuutta koskevat suuntaviivat hyväksyttiin INTOSAI:n yleiskokouksessa (Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts, October 1977). Niiden mukaan tarkastusvirasto voi suorittaa tehtävänsä puolueettomasti ja tehokkaasti vain jos se on riippumaton tarkastettavistaan ja tehokkaasti suojattu ulkopuolisilta vaikutuksilta. INTOSAI:n periaatteiden mukaan tarkastusviraston asemaa ja riippumattomuutta koskevien säännösten tulee olla perustuslaissa ja tarkemmin niistä tulee voida säätää ainoastaan lailla.

Kansainvälisesti hyväksytyt suuntaviivat jakavat riippumattomuuden toiminnalliseen ja hallinnolliseen riippumattomuuteen, joista toiminnallista riippumattomuutta voidaan pitää ensisijaisena. Näiden periaatteiden mukaan toiminnalliseen riippumattomuuteen kuuluu tarkastustoiminnasta ja sen suunnittelusta sekä tarkastuksissa käytettävistä menetelmistä ja toimintatavoista päättäminen, riittävät toimintavaltuudet, tarvittavat taloudelliset ja muut resurssit sekä oikeus anoa tehtävänsä hoitamiseen tarvittavat varat suoraan niistä päättävältä parlamentilta.

Ehdotuksen mukaan valtiontalouden tarkastusvirasto siirrettäisiin pois toimeenpanovallan alaisuudesta siten, että valtiontalouden tarkastusvirasto olisi kaikilta osin riippumaton tarkastettavistaan. Se olisi hallinnollisesti ja erityisesti toiminnallisesti riippumaton myös eduskunnasta.

Tarkastusviraston toiminnallinen riippumattomuus järjestettäisiin siten, että virasto vahvistaisi itsenäisesti tarkastussuunnitelmansa sekä päättäisi tarkastusten kohdentamisesta, suorittamisesta ja tarkastuksissa tarvittavista tiedoista sekä tarkastusten raportoinnista. Viranomaisille ja muille tahoille, joita tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa, säädettäisiin velvollisuus antaa tarkastusvirastolle sen tehtävän suorittamisen kannalta tarpeelliset asiakirjat, selvitykset ja tiedot. Lisäksi tarkastusvirasto antaisi itse tarkastustoimintaansa ja sen suunnittelua sekä tarkastuksissa noudatettavia menettelytapoja koskevat tarkemmat määräykset.

Tärkeä osa toiminnallista riippumattomuutta on se, että perustuslain mukaan tarkastusvirastolle voidaan antaa tehtäviä ainoastaan lailla. Tämä säännös ei kuitenkaan estäisi tarkastusvirastoa huomioimasta eduskunnan tai valtioneuvoston piiristä tulevia viraston tehtäviin ja tarkastustoimeen liittyviä aloitteita, jotka saattaisivat antaa aiheen tarkastuksen suorittamiseen. Viranomaiset eivät voisi kuitenkaan vapauttaa itseään niille kuuluvasta toimintavelvollisuudesta tai vastuusta viittamalla tarkastusvirastolle tekemäänsä aloitteeseen.

Hallinnollinen riippumattomuus järjestettäisiin siten, että valtiontalouden tarkastusvirastosta muodostettaisiin erillinen hallintoyksikkö ja tilivirasto, jolla olisi toimivalta virastolle kuuluvien tehtävien sekä hallinnon että talouden hoitamisessa. Tarkastusviraston talousarvion valmisteluun sovellettaisiin eduskunnan tilisääntöä ja tiliohjesääntöä. Tarkastusvirasto vahvistaisi taloussääntönsä ja sen taloudenhoidossa noudatettaisiin kuten eduskunnankin taloudenhoidossa soveltuvin osin talousarviolakia. Viraston henkilöstöä koskeva nimitysvalta, pääjohtajaa lukuun ottamatta, olisi tarkastusvirastolla. Tarkastusvirasto päättäisi itse organisaatiostaan ja tarvittavista viroista talousarvionsa rajoissa sekä vahvistaisi työjärjestyksensä.

3.2.2. Tarkastusviraston ylin johto

Tarkastusviraston riippumattomuus on erottamattomasti yhteydessä viraston johdon riippumattomuuteen. Tarkastusviraston jäsenten tulee olla riippumattomassa suhteessa tarkastettaviin. Jäsenillä

tarkoitetaan niitä henkilöitä, jotka tekevät tarkastusviraston nimissä päätöksiä ja jotka ovat vastuussa näistä päätöksistä ulkopuolisille tahoille. Jäseninä pidetään kollegiaalisesti johdetuissa virastoissa päätöksentekijänä toimivan kollegion jäseniä sekä päällikkövirastoissa tarkastusviraston pääjohtajaa. Jäsenten erottamista koskevat säännökset tulee sisällyttää perustuslakiin ja ne eivät saa heikentää jäsenten riippumatonta asemaa.

Ehdotuksen mukaan tarkastusviraston toimintaa johtaisi kuuden vuoden määräajaksi valittu pääjohtaja. Parhailaan eduskunnan käsiteltävänä olevan eduskunnan työjärjestystä koskevan ehdotuksen mukaan valinnan suorittaisi eduskunta pääjohtajan viran oltua haettavana ja valtiovarainvaliokunnan annettua lausunnon virkaa hakeneista. Valintamenettely on omiaan korostamaan tarkastusviraston toiminnasta vastuussa olevan pääjohtajan asemaa ja luottamuksellista suhdetta eduskuntaan. Pääjohtajan tehtävänä olisi vastata valtiontalouden tarkastusvirastolle säädettyjen tehtävien hoitamisesta ja viraston hallinnosta sekä etenkin tarkastustoiminnasta eduskunnalle. Säädösten tasolla tämä näkyisi siten, että eduskunta valitsisi pääjohtajan määräajaksi ja tarkastusvirasto raportoi toiminnastaan eduskunnalle. Pääjohtajan asemaan kuuluvan riippumattomuuden ja viran määräaikaisuuden johdosta ehdotukseen ei sisälly säädöksiä pääjohtajan virassa pysymisoikeudesta toimikauden aikana tai erottamismenettelystä. Pääjohtajan tehtävän määräaikaisuus merkitsee sitä, ettei pääjohtajan riippumattomuus ole täydellistä. Pääjohtajan riippumattomuus kuitenkin vahvistuisi eräiltä osin verrattuna nykyiseen, sillä valtion virkamiesasetuksen (971/1994) mukaan nykyisen tarkastusviraston pääjohtaja voidaan irtisanoa, kun siihen on syytä. Pääjohtajan tehtävään valitulle valtion virkamiehelle myönnettäisiin ehdotuksen mukaan virkavapautta tehtävän hoitamisen ajaksi. Tämä säännös osaltaan vahvistaisi käytännössä pääjohtajan riippumattomuutta. Pääjohtajalla olisi yleistoimivalta tarkastusviraston johtamisessa.

3.2.3. Kertomusmenettely

Tarkastusvirasto raportoi vuosittain toiminnastaan eduskunnalle kertomuksella, joka sisältäisi tiedot tarkastusviraston toiminnasta, lausunnon valtion tilinpäätöksestä ja talousarvion noudattamisesta sekä eduskunnan kannalta arvioituna keskeisimmät tarkastustulokset ja tarkastusviraston kannanotot. Kertomus annettaisiin eduskunnalle syyskuussa, jolloin sitä voitaisiin käyttää valtion seuraavan vuoden talousarviota käsiteltäessä. Valtiovarainvaliokunta antaisi kertomuksesta myöhemmin mietinnön täysistunnolle. Mietintö lähetettäisiin tarkastusvirastolle ja tarpeen mukaan

muille tahoille. Hyväksyessään valtiovarainvaliokunnan mietinnön eduskunnalla olisi mahdollisuus antaa palautetta tarkastusviraston toiminnasta sekä kiinnittää tarkastusviraston huomiota eduskunnan budjettivaltaan kuuluvan valvonnan kannalta merkittäviin kysymyksiin. Vuosittaisen kertomuksen lisäksi tarkastusvirasto voisi antaa eduskunnalle tarvittaessa erilliskertomuksia.

Ehdotus ei muuttaisi valtiontilintarkastajien kertomuksen käsittelyä eduskunnassa ja siinä esille tulleiden asioiden saattamista hallituksen vastattavaksi. Raportointimenettely toteuttaisi perustuslaissa erillisiksi tehtäviksi säädettyjen valtiontilintarkastajien suorittaman valvonnan ja tarkastusviraston tehtävänä olevan tarkastuksen erillisyyden ja riippumattomuuden. Tämä erillisuus koskisi sekä raportointia että kertomusten käsittelyä ja käsittelyn tarkoitusta eduskunnassa.

3.2.4. Tarkastusviraston tehtävät ja toimivalta sekä tietojensaantioikeus

Tarkastusviraston tehtävät eivät varsinaisesti muuttuisi eduskunnan yhteyteen siirtymisen yhteydessä. Ehdotuksen mukaan kuitenkin tarkastusviraston tehtävistä poistettaisiin tarkastusvirastolle erillisillä säännöksillä annetut toimeenpanovallalle kuuluvat tehtävät, kuten osallistuminen tilivirastojen sisäisen tarkastuksen kehittämiseen sekä eräät tilintarkastajien nimeämiset. Tarkastusviraston tarkastusoikeutta ehdotetaan eräiltä tarpeellisilta osin laajennettavaksi. Ehdotuksen mukaan tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa valtion avustuksia saaneiden lisäksi esimerkiksi valtiolta lainoja, muuta rahoitusta, vakuuksia tai takauksia saaneita. Tarkastusoikeus laajenisi myös siten, että tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa yhteisöjä ja muita oikeushenkilöitä, jotka ovat saaneet valtiolta luvan kerätä varoja tiettyyn tarkoitukseen valtion viranomaisten käytettäväksi tai edelleen jaettavaksi. Muutos koskisi esimerkiksi Raha-automaattiyhdistys r.y:tä, joka tulisi tämän laajennuksen kautta tarkastusviraston tarkastusoikeuden piiriin. Lisäksi ehdotetaan, että tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa valtion maksuliikettä hoitavaa luottolaitosta sen selvittämiseksi, miten valtion maksuliikettä on hoidettu. Myös yksityiset henkilöt tulisivat rajoitetusti tarkastusoikeuden piiriin. Tarkastusoikeutta ei olisi silloin, kun yksityinen henkilö on saanut varoja tai muuta taloudellista tukea tai etua omiin henkilökohtaisiin tai perheensä tai kotitaloutensa suoranaiseen tukemiseen.

Tarkastusviraston toimivaltaa tarkennettaisiin siten, että nykyinen erillislaki valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastamisesta kumottaisiin ja valtiontalouden tarkastusvirastosta

annettavaan lakiin sisällytettäisiin säännökset tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa yhtiöitä, jotka tässä laissa tarkemmin määriteltäisiin. Tarkastusviraston tehtävänä olisi tällöin tarkastaa yhtiöiden osalta erityisesti sitä, miten valtion omistajaohjausta ja osakasvaltaa on käytetty. Valtiontilintarkastajilla säilyisi edelleen oikeus saada yhtiöitä koskevia selvityksiä ja asiakirjoja valtiontalouden tarkastusvirastolta, yhtiöltä sekä ministeriöltä, jonka hallinnonalaan ko. yhtiö kuuluu. Valtiontilintarkastajien oikeudesta saada edellä mainitut tiedot säädettäisiin laissa valtiontilintarkastajien eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista.

Tarkastusviraston tietojensaantioikeudesta säädetään perustuslaissa. Ehdotuksen mukaan valtion viranomaiset ja muut, joita tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa, ovat salassa pitoa koskevien säännösten estämättä velvollisia viivytyksettä antamaan tarkastusvirastolle viraston tehtävän suorittamisen kannalta tarpeelliset asiakirjat, selvitykset ja tiedot. Tietojensaantioikeus laajentuisi nykyisestä siten, että tarkastusvirastolla olisi oikeus saada toiminnassaan tarvitsemiansa tietoja ja selvityksiä myös Suomen Pankilta ja kansaneläkelaitokselta.

Tarkastusvirastolle ei ehdoteta toimivaltaa valvoa tai tarkastaa eduskunnan taloudenhoitoa, eduskunnan vastattavana olevia rahastoja, Suomen Pankkia ja sen yhteydessä toimiva rahoitustarkastusta tai kansaneläkelaitosta, joiden toiminnan valvonnasta on säädetty erikseen. Eduskunnan taloudenhoitoa valvoo kansliatoimikunta ja eduskunnan valitsijamiesten valitsemat tilintarkastajat tarkastavat eduskunnan tilit ja hallinnon. Tarkastusvirasto kuuluisi tämän tilintarkastuksen piiriin.

3.2.5. Tarkastusmenettely

Tarkastusten suorittaminen perustuisi tarkastusviraston vahvistamaan tarkastussuunnitelmaan. Tarkastusvirasto päättäisi itse tarkastustoimintaansa ja sen suunnittelua sekä tarkastuksissa noudatettavia menettelytapoja koskevista tarkemmista määräyksistä. Tarkastusvirasto toimittaisi nykyisen käytännön mukaisesti tarkastuskertomukset tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten välittömästi niiden valmistuttua tarkastetulle ja ao. vastaavalle ministeriölle sekä tiedoksi valtiontilintarkastajille ja valtiovarainministeriölle Näin ollen tarkastusvirasto tuottaisi jatkossakin ulkoisena tarkastusyksikkönä tarkastustietoa valtion taloudenhoidosta ja talousarvion noudattamisesta myös valtioneuvoston ja sen alaisen hallinnon tarpeisiin.

Ennen tarkastuskertomuksen antamista tarkastuksen kohteena olevia tahojen kuultaisiin kuten nykyisinkin. Tarkastuskertomuksen antamisesta päätettäisiin esittelystä siten kuin tarkastusviraston työjärjestyksessä määrätään.

3.2.6. Neuvottelukunta

Tarkastusvirastoon perustettaisiin neuvottelukunta, jonka keskeisenä tarkoituksena olisi varmistaa tarkastusviraston ja valtiontalouden keskeisten ohjaustahojen sekä hallinnon välisen yhteydenpidon jatkuminen tarkastusviraston siirtyessä eduskunnan yhteyteen. Tarkastettavien edustajista ja muista tarkastusviraston ulkopuolisista tahoista kootun neuvottelukunnan asema järjestettäisiin tarkastusviraston riippumattomuutta vastaavasti siten, ettei sillä olisi ratkaisuvalltaa tarkastusvirastoa, sen tarkastustoimintaa tai hallintoa koskevissa asioissa.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen täytäntöönpanosta aiheutunee jossain määrin menojen lisäystä, jotka tulisi ottaa huomioon valmisteltaessa eduskunnan ja tarkastusviraston vuoden 2001 talousarviota. Tarkastusviraston vuoden 2001 talousarvion valmistelussa sovellettaisiin eduskunnan tilisääntöä ja tiliohjesääntöä. Eduskunnan kansliatoimikunta asetti 28.10. 1999 toimikunnan selvittämään sekä tekemään ehdotukset tarkastusviraston siirtymisestä eduskunnan yhteyteen johtuvista taloudellisista ja hallinnollisista järjestelyistä. Tämän toimikunnan tulee saada työnsä valmiiksi 28.2. 2000 mennessä.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevan organisaatiomuutoksen lähtökohtana on ollut siirtää tarkastusvirasto ja sen toiminta sellaisenaan eduskunnan yhteyteen. Henkilöstön asema järjestettäisiin siirtämisen yhteydessä soveltuvin osin valtioneuvoston periaatepäätöksestä 14.5.1998 ilmenevien valtion hallinnon henkilöstöpoliittisten linjausten mukaisesti.

Tarkastusviraston virkamiehet siirrettäisiin suostumuksensa mukaisesti eduskunnan yhteydessä olevaan valtiontalouden tarkastusvirastoon. Tarkastusviraston virat, lukuun ottamatta pääjohtajan virkaa, siirrettäisiin eduskunnan yhteydessä olevaan valtiontalouden tarkastusvirastoon. Tarkastus-

viraston virkamiehiin sovellettaisiin 1.1. 2001 lukien lakia eduskunnan virkamiehistä (1373/1994). Tästä seuraisi eräitä muutoksia tarkastusviraston henkilökunnan virkamiesoikeudelliseen asemaan. Tarkastusviraston virkamiehet siirtyisivät valtion virkaehtosopimusjärjestelmän piiristä eduskunnassa noudatettavaan neuvottelujärjestelmään. Lisäksi he siirtyisivät valtion virastoissa ja laitoksissa sovellettavan yhteistoimintamenettelyn piiristä eduskunnan virastoja koskevaan yhteistoimintamenettelyyn, joita koskevat ohjeet kansliatoimikunta on vahvistanut.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan uudeksi työjärjestykseksi (PNE 1/1999 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Ehdotuksen 14 §:n 2 momentin mukaan eduskunnan tilintarkastajien tehtävänä on tarkastaa eduskunnan tilit ja hallinto. Uusi työjärjestys ehdotetaan tulemaan voimaan 1.3.2000. Mikäli ehdotus hyväksytään mainitun pykälän osalta ehdotuksen mukaisena, on momenttia täydennettävä siten, että eduskunnan tilintarkastajat tarkastavat myös eduskunnan yhteydessä olevan tarkastusviraston tilit ja hallinnon. Tämän muutoksen olisi tultava voimaan samanaikaisesti 1. lakiehdotuksen kanssa.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 71 § ehdotetaan kumottavaksi 1. lakiehdotuksen 20 §:n 2 momentissa, koska siinä säädetään tarkastusviraston tehtäväksi sellaisia tehtäviä, jotka ei sovellu ulkoista tarkastusta suorittavalle virastolle. Myös eräissä muissa asetuksissa säädetään tarkastusviraston tehtävistä. Niiden säännökset ovat pääasiassa kahden tyyppisiä: tarkastusvirastolle annetaan tarkastusoikeus tai tarkastusviraston virkamies toimii tilintarkastajana taikka tarkastusvirastolle annetaan tehtäväksi nimetä tilintarkastaja, jonka joku muu asettaa tehtävään. Ensin mainitun tyyppinen säännös on esimerkiksi valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun asetuksen (162/1988) 10 §:n 2 momentti. Viimeksi mainitun tyyppisiä säännöksiä ovat esimerkiksi huoltovarmuuskeskuksesta annetun asetuksen (1391/1992) 14 § ja Kriminaalihooltoyhdistyksestä annetun asetuksen (1241/1996) 18 §. Tarkastusviraston tehtävänä ei tule olla sen tarkastusoikeuden piiriin kuuluvien tahojen tilintarkastajien nimeäminen. Koska tarkastusviraston tehtävistä on säädettävä perustuslain mukaan lailla, on näiden asetusten ja muiden lakia alemman tasoisten säädösten kyseiset säännökset kumottava ja tarpeelliset säännökset muutettava lain tasoisiksi. Lisäksi on tarkistettava eräitä muita alemman asteisia säännöksiä kuten valtioneuvoston ohjesääntö

(1522/1995), jonka sisältö ei enää vastaa valtiovarainministeriön toimialaa koskevalta osalta perustuslain 90 §:n 2 momenttia.

Valtion takuurahastosta annetun lain 10 §:n mukaan yhden tilintarkastajista tulee olla Keskukskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Useiden muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen, rahastojen ym. tilintarkastusta koskevissa säännöksissä asetetaan sama vaatimus. Joissakin säännöksissä on vaihtoehtoisena kelpoisuusvaatimuksena julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinto. Mainitun tyyppiset tilintarkastajia koskevat säännökset tulisi tarkistaa sisällöltään johdonmukaisiksi siten, että niissä mainittaisiin sekä KHT- että JHHT-tutkinto.

6. Asian valmistelu

Perustuslakivaliokunta ehdotti mietinnössään (PeVM 10/1998 vp - HE 1/1998), että valtiontalouden tarkastusta koskevan lainsäädännön valmistelu suoritettaisiin eduskunnan yhteydessä esimerkiksi puhemiesneuvoston asettamassa toimikunnassa. Puhemiesneuvosto asetti 16.2. 1999 toimikunnan, jonka oli saatava työnsä valmiiksi 31.10.1999 mennessä. Toimikunnan määräaika jatkettiin 30.11. 1999 saakka. Toimikunnan tehtävänä oli valmistella ehdotus valtiontalouden tarkastusviraston asemaa ja tehtäviä koskevaksi lainsäädännöksi ja selvitettävä työnsä yhteydessä tarpeellisessa laajuudessa myös muutoksesta johtuva alemmanasteisten säädösten muuttamistarve.

Puhemiesneuvosto on lähettänyt toimikunnan muistioon perustuvan ehdotuksen valtioneuvostolle tarvittavan esityksen antamista varten.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta

1 luku Asema, tehtävät ja tarkastusvaltuudet

1 §. Asema ja tehtävät

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtiontalouden tarkastusviraston riippumattomasta asemasta eduskunnan yhteydessä. Säännös vastaa perustuslain 90 §:n 2 momenttia. Edellä yleisperusteluiden jaksossa 3.2.1. selostetaan, mitä tarkastusviraston riippumattomuudella tarkoitetaan.

Perustuslain mainitun säännöksen mukaan tarkastusviraston tehtävistä säädetään tarkemmin lailla. Tarkastusviraston tehtäviin ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Tehtäviä täsmennettäisiin 2 §:ssä, jossa ehdotetaan säädettäväksi tarkastusviraston tarkastusoikeuden piiriin kuuluvista tarkastettavista.

Momentin toisen virkkeen mukaan tarkastusviraston tehtäviin ei kuulu tarkastaa eduskunnan taloudenhoitoa, eduskunnan vastattavana olevia rahastoja, Suomen Pankkia eikä kansaneläkelaitosta. Säännös vastaisi sisällöltään nykyistä valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 2 §:n 1 momenttia, lukuun ottamatta Postipankkia Oy:tä koskevaa säännöstä.

Suomen Pankki toimii eduskunnan takuulla ja hoidossa. Suomen Pankin toimintaa valvovat perustuslain 91 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan valitsevat pankkivaltuutetut. Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 18 §:n mukaan Suomen Pankin tilinpäätöstä ja kirjanpitoa sekä hallintoa tarkastavat eduskunnan valitsevat tilintarkastajat. Suomen Pankin yhteydessä olevasta rahoitustarkastuksesta säädetään rahoitustarkastuslaissa (503/1993). Pankkivaltuutettujen valvonta ja tilintarkastajien tarkastus koskee myös rahoitustarkastusta, koska se on osa Suomen Pankkia. Pankkivaltuutetut antavat eduskunnalle vuosittain kertomuksen. Pankkivaltuutetut valvovat vielä voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen mukaan myös eduskunnan vastattavana olevia rahastoja. Ehdotuksessa uudeksi eduskunnan työjärjestykseksi ehdotetaan, että eduskunnan vastattavana olevien rahastojen valvonta pysyisi pankkivaltuutettujen tehtävänä. Eduskunnan vastattavana on vain yksi rahasto, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, josta on säädetty laintasoisesti (717/1990). Rahastolla

on hallintoneuvosto, johon kuuluvat pankkivaltuutetut. Hallintoneuvoston tehtävänä on rahastosta annetun lain mukaan antaa eduskunnalle vuosittain kertomus rahaston toiminnasta.

Tarkastusviraston tehtävänä ei ole nykyisin tai ehdotetun 2 momentin mukaan tarkastaa eduskunnan valvonnassa toimivaa kansaneläkelaitosta. Perustuslain 36 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valitsee valtuutetut valvomaan kansaneläkelaitoksen hallintoa ja toimintaa. Valtuutettujen tehtävistä ja lukumäärästä säädetään tarkemmin kansaneläkelain 54 §:ssä ja eduskunnan vahvistamassa kansaneläkelaitoksen valtuutettujen johtosäännössä.

Tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja on säädetty erikseen (353/1995). Lakia ei ehdoteta muutettavaksi tai sen säännöksiä siirrettäväksi tarkastusvirastoa koskevaan lakiin. Pykälän 3 momentissa viitattaisiin Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja koskevaan erityislainsäädäntöön.

Eduskunnan tilien ja hallinnon tarkastusta varten eduskunta valitsee eduskunnan tilintarkastajat. Tilintarkastajien valinnasta ja tehtävistä on nykyisin säädetty eduskunnan tilisäännön (460/1988) 19 §:ssä. Tilintarkastajat antavat eduskunnalle vuosittain tilintarkastuskertomuksen. Vastaavan sisältöiset säännökset on ehdotettu siirrettäväksi uuteen eduskunnan työjärjestykseen (PNE 1/1999 vp). Tässä laissa ei ehdoteta säädettyä tarkastusviraston tilintarkastuksesta. Lakiehdotusten liitteessä olevassa luonnoksessa eduskunnan tilisäännön muuttamisesta ehdotetaan, että eduskunnan tilintarkastajat tarkastaisivat myös tarkastusviraston tilinpäätöksen, kirjanpidon ja hallinnon.

2 §. Tarkastusoikeus

Pykälä olisi tarkastusviraston tarkastusoikeutta koskeva yleissäännös, jolla säädettäisiin mahdollisimman kattavasti tarkastusviraston tarkastusoikeudesta. Tarkastusviraston tarkastusoikeutta koskevia säännöksiä jäisi kuitenkin edelleen eräisiin muihin lakeihin, kuten valtion vakuusrahastosta annettuun lakiin (379/1992), puoluelakiin (10/1969) ja valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (627/1987).

Valtion vakuusrahastosta annetun lain 7 §:n 5 momentin mukaan tarkastusvirastolla, samoin kuin valtiontilintarkastajilla, on oikeus tarkastaa rahastoa sekä sitä koskevan lain mukaista tukea ja

rahoitusta saaneen pankin, vakuusrahaston, omaisuudenhoitoyhtiön tai muun yhteisön taikka säätiön taloutta ja toimintaa. Tarkastus voidaan suorittaa sen selvittämiseksi, ovatko tuen ja rahoituksen saamiseksi annetut tiedot oikeat ja riittävät sekä onko tukea ja rahoitusta asianmukaisesti käytetty annettuun tarkoitukseen. Sama koskee myös sitä, jonka käyttöön saaja on edellä mainittua tukea ja rahoitusta siirtänyt.

Tarkastusvirastolla on puoluelain (10/1969) 9 a §:n 3 momentin mukaan oikeus tarkastaa oikeusministeriön pitämään puolerekisteriin merkitylle puolueelle, sen piirijärjestöinä toimivalle yhdistykselle ja lain tarkoittamalle muulle yhdistykselle, valtionavustuksena annettuna varojen käyttöä. Tässä tarkoituksessa tarkastusvirasto saa tarkastaa yhdistysten tilinpitoa sen selvittämiseksi, onko varat lain mukaisesti käytetty siihen tarkoitukseen, johon avustusta on annettu.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainittaisiin valtion viranomaiset, laitokset, liikelaitokset, liikelaitoskonsernit ja valtion rahastot. Tarkastusvirastolla on nykyisinkin oikeus tarkastaa näitä tahoja. Säännöksen mukaan tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa valtion virastojen ja laitosten ohella myös liiketoimintaa harjoittavia nettobudjetoituja laitoksia sekä budjettitalouden ulkopuolella olevia, valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisia liikelaitoksia. Ensinnä mainittuja liiketoimintaa harjoittavia laitoksia on tällä hetkellä kaksi, Siemenperunakeskus ja Kasvinsuojelulaitos. Ensi vuonna näitä laitoksia on enää yksi, koska Kasvinsuojelulaitos yhtiöitetään. Valtion liikelaitoksia ovat Valtion kiinteistölaitos, Hallinnon kehittämiskeskus, Metsähallitus ja Ilmailulaitos. Valtion liikelaitoksista annetun lain 20 §:n 5 momentissa säädetään, että liikelaitokset ja liikelaitoskonsernit ovat valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksen alaisia. - Johdonmukaisuuden ja selkeyden vuoksi ne mainittaisiin myös ehdotetussa säännöksessä.

Tarkastusoikeuden alaisia olisivat myös valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot. Nykyinen rahastotalous on laajuudeltaan huomattava. Rahastojen laajentamisen ja uusien rahastojen perustamisen myötä niiden suhteellinen merkitys budjettitalouteen verrattuna on edelleen kasvanut ja rahastotaloudella on huomattava merkitys myös valtion ulkoisessa finanssivalvonnassa. Talousarvion ulkopuolisia rahastoja on 11, joista esimerkkeinä voidaan mainita Valtion asuntorahasto, Valtiontakuurahasto ja Huoltovarmuusrahasto.

Momentin 2 kohdan mukaan tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa valtion määräysvallassa olevia yhtiöitä ja muita 18 §:ssä tarkoitettuja yhtiöitä. Edellä mainittujen yhtiöiden tarkastus tulisi kohdentua säännöksen mukaan erityisesti sen selvittämiseen, miten valtion omistajaohjausta ja osakasvaltaa on käytetty. Säännös ei siten rajoittaisi tarkastusviraston oikeutta tarvittaessa tarkastaa edellä mainittuja yhtiöitä laajemmin. Tarkastusvirastolla on voimassa olevan valtioneenmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan oikeus valvoa ja tarkastaa valtioneenmistöisten osakeyhtiöiden toimintaa. Lain 2 §:n 1 momentin mukaan toiminnan tarkastuksessa on erityistä huomiota kiinnitettävä osakeyhtiön varojen käytön ja sijoitusten tarkoituksenmukaisuuteen. Valtioneenmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Ehdotettu säännös poikkeaa voimassa olevista säännöksistä, jotka eivät enää vastaa nykyisiä tarpeita. Valtionyhtiöiden tarkastustoimikunta (KM 1993:15) ehdotti lainsäädäntöön muutoksia ja määritteli tarkastuksen sisällön seuraavasti: "Tarkastuksen ensisijaisena tarkoituksena on valtion omistajaohjauksen ja osakasvallan käytön tarkastus sen selvittämiseksi, että valtion omistamien osakkeiden edustamaa varallisuutta hoidetaan tuottavasti ja muutoin taloudellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla".

Ehdotettu 2 kohta on muotoilultaan tarkastustoimikunnan ehdotusta yleisluonteisempi. Kohdassa ei määritellä tarkastuksen sisältöä, johon välttämättä kuuluu muun ohella myös tarkastustoimikunnan mainitsevat elementit. Kohdan sanamuoto suuntaisi tarkastusviraston toimet ensisijaisesti valtion omistajaohjauksen ja osakasvallan käytön tarkastamiseen.

Valtion määräysvallassa oleva yhtiö määriteltäisiin 18 §:n 1 momentissa ja 2 momentissa määriteltäisiin muut yhtiöt, joita tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa. Valtionalouden tarkastusviraston tarkastus ja valvonta ei nykyisin käsitä entisen Postipankin, nykyisen Leonia Pankki OyJ:n toimintaa. Tältä osin tarkastusoikeus laajenisi.

Kumottavaksi ehdotetussa valtioneenmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan tarkastusvirastolle kuuluva tarkastustehtävä ei estä tarkastusviraston virkamiestä toimimasta valtioneenmistöisen yhtiön tilintarkastajana. Säännöksen kumoutuessa

virkamiesten toimiminen tarkastusviraston tarkastusoikeuden piiriin kuuluvien yhtiöiden tilintarkastajana on arvioitava esteellisyyssäännösten ja sivutoimilupaa koskevien säännösten perusteella.

Momentin 3 kohdassa tarkastusoikeus ulotettaisiin koskemaan valtiolta varoja tai muuta taloudellista tukea tai etua saaneita kuntia, kuntayhtymiä, yhteisöjä, säätiöitä ja muita oikeushenkilöitä sekä yksityisiä henkilöitä. Tarkastuksen tarkoituksena tulee olla sen selvittäminen, ovatko varojen tai muun taloudellisen tuen tai edun saamiseksi annetut tiedot oikeat, onko myöntämispäätöksen ehtoja noudatettu taikka onko varat tai muu taloudellinen tuki tai etu käytetty siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu.

Voimassa olevan valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 2 §:n ja asetuksen 1 §:n 1 momentin 3 kohdan vastaavien säännösten mukaan tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa valtion avustuksia saavien yhteisöjen, yhtymien ja yhdyskuntien varainkäyttöä ja tilinpitoa. Nykyinen säännös on tältä osin sisällöltään suppeampi kuin ehdotuksen ”valtiolta varoja tai muuta taloudellista tukea tai etua saaneita”. Ehdotuksen mukaan tarkastusviraston tarkastusoikeus laajenisi siten, että sillä olisi oikeus tarkastaa valtion avustuksen saajien lisäksi myös niitä, jotka ovat saaneet esimerkiksi valtiolta lainoja, vakuuksia, muuta rahoitusta, takauksia, maksuhelpotuksia, verohuojennuksia sekä ollut muiden niiden verrattavissa olevien tukitoimien kohteina. Säännöksen sisältö vastaisi tältä osin lähinnä valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetun lain 1 §:n 1 momenttia.

Tarkastusoikeus ehdotetaan momentin 4 kohdassa laajennettavaksi kaikkiin yhteisöihin, jotka ovat saaneet valtiolta luvan kerätä varoja tiettyyn tarkoitukseen valtion viranomaisten käytettäväksi tai edelleen jaettavaksi. Arpajaislain (491/1965) 3 §:n 1 ja 2 momentin mukaan kotimaiselle yhtiölle voidaan antaa lupa toimeenpanna arpajaisia, ennakolta veikkauksia ja vedonlyöntiä sekä totopelejä varojen hankkimiseksi pykälässä määriteltäviin tarkoituksiin. Pykälän 3 momentin mukaan julkisoikeudelliselle yhdistykselle voidaan antaa lupa peliautomaattien, pelilaitteiden pitämiseen maksua vastaan sekä pelikasinotoimintaan varojen keräämiseksi säädöksessä määriteltäviin tarkoituksiin. Pelitoiminnasta ja toiminnasta saatujen varojen ja niistä myönnettyjen avustusten valvonnasta säädetään tarkemmin raha-automaattiasetuksessa (676/1967), veikkausasetuksessa (241/1993) ja totopeliasetuksessa (236/1995). Kutakin arpajaislaissa tarkoitettua pelitoimintaa varten voidaan

myöntää samaksi ajaksi vain yksi lupa. Luvat on myönnetty Oy Veikkaus Ab:lle, Raha-automaattiyhdistys r.y:lle ja Suomen Hippos r.y:lle.

Ehdotettu säännös merkitsisi tarkastusoikeuden laajentumista nykyisestä; esimerkiksi Raha-automaattiyhdistyksen hallinnon ja talouden tarkastus ei kuulu nykyään tarkastusviraston toimivaltaan. Laajennus on perusteltavissa sillä, että tällaiset yhteisöt tulouttavat luvanvaraisella toiminnallaan hankkimansa puhtaan tuoton valtion talousarvioon käytettäväksi erikseen niitä koskevissa säädöksissä määriteltyihin tarkoituksiin. Tarkastus kohdistuisi mm. lupapäätöksessä asetettujen yhteisöjen taloutta ja sen taloudenhoitoa koskevien ehtojen noudattamiseen. Muutoksella ei olisi vaikutusta näitä yhteisöjä koskeviin muihin valvontajärjestelmiin eikä yhteisöjen tilintarkastukseen. Lisäksi säännöksessä tarkoitetuilla tavoilla varoja keräävät yhteisöt asetettaisiin ulkoisen tarkastuksen osalta samaan asemaan riippumatta yhteisön oikeudellisesta muodosta. Tällä hetkellä Veikkaus kuuluu valtioneenemmistöisenä osakeyhtiönä tarkastusviraston tarkastusoikeuden piiriin. Ehdotetun 2 kohdan perusteella tämä tarkastusoikeus säilyisi, joten tarkastusvirasto voisi jatkossa tarkastaa Veikkausta näiden kahden kohdan perusteella.

Momentin 5 kohta ulottaisi tarkastusviraston tarkastusoikeuden valtion maksuliikettä hoitaviin luottolaitoksiin. Tarkastusoikeus olisi rajattu koskemaan pelkästään sitä, miten luottolaitos on hoitanut valtion maksuliikettä. Tarkastusoikeus on tarpeen, jotta valtion varojen käyttöä ja siirtoa voidaan tarkastaa alusta loppuun asti. Lisäksi tarkastusoikeuden avulla voidaan varmistaa, että luottolaitokset hoitavat valtion maksuliikettä asianmukaisesti. Postipankista annetun lain (972/1987) 8 §:n 1 momentin mukaan Postipankki Oy hoitaa valtion maksuliikkeen siinä laajuudessa ja sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty ja määrätty. Valtiovarainministeriöllä on oikeus valvoa maksuliikkeen hoitamista. Lain uudistaminen on vireillä. Tässä yhteydessä on mahdollista, että säännöksiä valtion maksuliikkeen hoidosta muutetaan siten, että muutkin luottolaitokset voisivat saada sen hoitaakseen. Ehdotettu säännös on kirjoitettu siten, että tarkastusviraston tarkastusoikeus kattaisi kaikki luottolaitokset, jotka hoitavat valtion maksuliikettä.

Momentin 6 kohta oikeuttaisi tarkastusviraston tarkastamaan valtion viranomaisten hallussa olevia muille kuuluvia varoja, joista valtio on vastuussa. Kohta vastaa sisällöltään pääosin nykyistä valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin vastaavaa säännöstä ja asetuksen 1 §:n

1 momentin 4 kohtaa. Ehdotetussa 6 kohdassa tarkoitettuja varoja ovat esimerkiksi velkojalle kuuluvat ulosottoviranomaisten hallussa olevat varat ja omaisuus, lääninhallitukseen talletetut vesilain mukaiset korvaukset, poliisille toimitetut löytötavarat ja poliisin haltuunottama omaisuus.

Pykälän 2 momentissa ulotetaan 1 momentin 3 kohdan mukainen tarkastusoikeus soveltuvin osin varojen välittäjään ja siihen, jolle varojen saaja on varoja siirtänyt. Säännös antaa oikeuden tarkastaa valtiolta saatujen varojen, muun taloudellisen tuen tai edun saamiseksi annettujen tietojen oikeellisuutta, ehtojen noudattamista ja varojen käyttöä alkuperäiseltä saajalta lopulliseen saajaan asti. Tällaista varojen siirtoa voi tapahtua esimerkiksi keskusjärjestöltä jäsenyhdistykselle.

Pykälän 3 momentissa tarkastusoikeuden ulkopuolelle rajattaisiin yksityisten henkilöiden lähinnä erilaisten perhe- ja sosiaalipoliittisten tulonsiirtojen muodossa saama taloudellinen tuki.

3 §. Tarkastusten suorittaminen

Tarkastusviraston tarkastustoiminta perustuisi 1 momentin mukaan tarkastusviraston vahvistamaan tarkastussuunnitelmaan. Tarkastusviraston toiminnalliseen riippumattomuuteen kuuluu itsenäinen tarkastustoiminnan suunnittelu ja toimintatavoista päättäminen. Valtion talouden ulkoisen tarkastuksen tulee olla suunnitelmallista ja tarkoituksenmukaista. Se edellyttää, että tarkastusvirasto vahvistaa itselleen tarkastussuunnitelman, jossa mm. nimetään tarkastuksen kohteet Mikäli ilmenee tarve tehdä tarkastussuunnitelmaan sisällymätön tarkastus, on tarkastussuunnitelmaa siltä osin täydennettävä. Tarkastusviraston tarkastustoiminta on muun viranomaistoiminnan tavoin luonteeltaan avointa ja julkista.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusvirastolla olisi, kuten nykyisinkin, oikeus suorittaa tarkastukset 2 §:ssä lueteltujen tarkastettavien tiloissa ja tarkastettavat olisivat velvollisia tarvittaessa avustamaan tarkastuksen toimittajaa. Säännös turvaisi tarkastuksen suorittamista ja tarvittavien tietojen saamista sekä yhteistyötä tarkastettavan kanssa asioiden selvittämiseksi.

Lisäksi tarkastusvirasto voisi momentin mukaan käyttää tarkastuksessa apunaan asiantuntijoita. Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Ehdotetulla säännöksellä ei siirrettäisi julkisen vallan käyttöä muulle kuin

viranomaiselle, koska asiantuntijalla ei olisi itsenäistä tarkastus- ja tietojensaantioikeutta, vaan tarkastuksesta ja sen suorittamisesta vastaisi aina tarkastusviraston virkamies.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin tarkastuksen suorittamista yksityisen henkilön kotirauhan piirissä. Yksityisen henkilön kotirauhan piirissä tarkastus voitaisiin suorittaa vain, jos tarkastettava on antanut siihen suostumuksensa saadessaan 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja varoja tai muuta taloudellista etua taikka tukea. Momentti on tarpeen perustuslain 10 §:ssä turvatus kotirauhan suojaamiseksi. Ehdotettu säännös mahdollistaa lain säätämisen tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Tarkastusviraston toiminnan päämääränä ei yleensä ole ensisijaisesti kumpikaan momentissa mainituista tarkoituksista. Ehdotettu momentti koskee ainoastaan perusoikeussäännösten suojaamaa yksityisen henkilön kotirauhaa, eikä sen soveltamisala kata kokonaisuudessaan rikoslain rangaistussäännösten suojaamaa kotirauhaa, johon katsotaan kuuluvaksi myös niin sanottu julkinen kotirauha.

Säännöksen perusteella tarkastus voitaisiin suorittaa yksityisen henkilön kotirauhan piirissä pelkäämään 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilö on edun saadessaan suostunut tarkastusten suorittamiseen. Suostumus voisi olla nimenomainen tai se voitaisiin asettaa taloudellisen edun saamisen ehdoksi, jolloin edun vastaanottaminen sisältäisi konkludenttisen suostumuksen.

4 §. Tietojensaanti

Tarkastusviraston tarkastustoiminnan tehokkuus edellyttää, että sillä on laaja tietojensaantioikeus. Tarkastusviraston, samoin kuin valtiontilintarkastajien, tietojensaannista säädetään perustuslain 90 §:n 3 momentissa. Valtiontalouden ulkoista valvontaa ja tarkastusta suorittavilla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta valvontansa kohteina olevilta tehtävänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot.

Ehdotettu 1 momentti täsmentäisi perustuslain säännöstä. Valtion viranomaiset ja muut 2 §:ssä tarkoitettut tarkastettavat olisivat salassapitoa koskevien säännösten estämättä velvollisia viipymättä antamaan tarkastusvirastolle ne asiakirjat, selvitykset ja tiedot, jotka ovat tarpeen tarkastusviraston

tehtävän suorittamiseksi. Tiedonsaannista salassa pidettävästä asiakirjasta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 10 §:ssä. Salassa pidettävästä asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon vain, jos niin erikseen laissa säädetään. Tarkastusvirastolla on jo perustuslain säännöksen mukaan oikeus tiedonsaantiin myös salassa pidettävästä asiakirjasta. Selvyyden vuoksi tämä oikeus todettaisiin myös tarkastusvirastoa koskevan lain 4 §:n 1 momentissa.

Ehdotettu säännös myös laajentaisi perustuslaissa säädettyä tiedonsaantioikeutta. Perustuslain sanamuodon mukaan tiedonsaantioikeus rajoittuu valvonnan kohteina oleviin tahoihin. Ehdotetun säännöksen mukaan valtion viranomaisilla olisi yleinen velvollisuus asiakirjojen, selvitysten ja tietojen antamiseen tarkastusvirastolle 1 §:ssä säädetyn tehtävän suorittamista varten riippumatta siitä, onko valtion viranomaisen tarkastuksen kohteena vai ei. Muiden tarkastusoikeuden piiriin kuuluvien tahojen osalta tietojensaantioikeus ei ulottuisi pitemmälle kuin 2 §:ssä säädetty tarkastusoikeus. Käytännössä tämä merkitsee muiden kuin viranomaisten osalta sitä, että asiakirjojen, selvitysten ja tietojen antamisvelvollisuus koskee niitä vain siltä osin, kun on kysymys niitä itseään koskevista seikoista. Lisäksi tiedonsaantioikeus edellyttää, että asiakirjoja, selvityksiä ja tietoja tarvitaan niiden tarkastuksessa tai tarkastustarpeen arvioimisessa.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n mukaan asiakirjan kopiosta sekä tietojen antamisesta tulosteena taikka teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti tai siihen verrattavalla tavalla samoin kuin viranomaisen tietopalveluna voidaan periä maksu siten kuin erikseen säädetään. Asiasta säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Ehdotettu 2 momentti velvoittaa muutkin tarkastettavat kuin valtion viranomaiset antamaan kopiot ja tulosteet maksutta.

Tarkastettavan tilintarkastajilla saattaa olla hallussaan tarkastuksen kannalta olennaisia tarkastettavaa koskevia tietoja, asiakirjoja ja tallenteita, joiden luovuttamisvelvollisuus olisi ilman nimenomaista säännöstä epäselvä. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilintarkastajan velvollisuudesta luovuttaa viipymättä tarkastuksessa tarvittavat tiedot sekä hallussaan olevat asiakirjat, tallenteet ja jäljennökset sekä jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksessa laadituista tarkastettavan toimintaa koskevista asiakirjoista.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkastusvirastolla olisi oikeus saada Suomen Pankilta ja kansaneläkelaitokselta tietoja, joita virasto tarvitsee muihin kuin näihin laitoksiin kohdistuvien tarkastusten suorittamiseksi. Säännös on tarpeellinen, koska tarkastusvirastolle ei ehdoteta Suomen Pankkiin tai kansaneläkelaitokseen kohdistuvaa tarkastusoikeutta. Ilman nimenomaista säännöstä tarkastusvirastolla ei myöskään olisi tiedonsaantioikeutta. Tietojensaantioikeudella varmistettaisiin, että tarkastusvirasto saa käyttöönsä näiden yhteisöjen hallussa olevan tiedon ja aineiston tarkastettavista.

5 §. Tarkastuskertomus

Tarkastusvirasto antaisi tarkastuskertomuksen tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten tarkastetulle ja ministeriölle, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu. Kertomus annettaisiin tiedoksi valtioneuvostolle ja valtiovarainministeriölle. Valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 18 §:ssä ja asetuksen 21 §:ssä on tarkastusvirastolle asetettu yleisluonteisempi velvollisuus raportoida toiminnastaan valtioneuvostolle, valtioneuvoston tarkastajille ja valtiovarainministeriölle. Tarkastusvirasto on käytännössä toimittanut tarkastuskertomukset myös tarkastuksen kohteena olleelle taholle, joten tältä osin säännös merkitsisi nykyisen käytännön kirjaamista lakiin.

Tarkastusviraston on valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 8 §:n mukaan ilmoitettava asianmukaista toimenpiteitä varten valtion viranomaiselle, laitokselle tai liikeyritykselle sen taloudenhoiton virheellisyydestä, jos menettelyllä on aiheutettu vahinkoa valtiolle. Jos virheellinen menettely on todettu muussa 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa varojen käytössä, on ilmoitus tehtävä toimintaa yleisesti valvovalle viranomaiselle. Vastaavia säännöksiä ei ehdoteta, koska on selvää, että tällainen tarkastushavainto on sisällytettävä tarkastuskertomukseen.

Pykälässä velvoitettaisiin tarkastettu ja ministeriö, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, ilmoittamaan tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksen huomautusten johdosta on ryhdytty. Ilmoitusvelvollisuus laajenisi, koska nykyään se on vain valtion viranomaisella, laitoksella ja liikeyrityksellä.

6 §. *Eduskunnalle annettavat kertomukset*

Perustuslain 46 §:n 2 momentissa säädetään, että eduskunnalle annettavista kertomuksista on säädettävä perustuslaissa, muussa laissa tai eduskunnan työjärjestyksessä. Koska perustuslaki tai ehdotus eduskunnan uudeksi työjärjestykseksi eivät sisällä säännöstä tarkastusviraston eduskunnalle annettavasta kertomuksesta, on siitä säädettävä tässä laissa. Pykälän mukaan tarkastusvirasto antaisi eduskunnalle vuosittain syyskuun loppuun mennessä kertomuksen toiminnastaan ja tarvittaessa erilliskertomuksia. Säännösehdotuksen kirjoittamistapa vastaa eduskunnan työjärjestysehdotuksen kertomusmenettelyä koskevia säännöksiä.

Lakiehdotus ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2001 alussa. Tämän mukaisesti tarkastusvirasto voisi antaa ensimmäisen vuosittaisen kertomuksensa vuodelta 2001 eduskunnalle vuoden 2002 syyskuun loppuun mennessä. Ensimmäisen kertomuksen antamisesta säädettäisiin 21 §:n 4 momentissa.

Erilliskertomuksen antamiselle ei asettaisi säännöksessä mitään edellytyksiä. Tarkastusten tuloksista raportoitaisiin tarkastuskertomuksella ehdotetun 5 §:n mukaan tarkastuksen päätyttyä mm. tarkastetulle, valtiontilintarkastajille ja valtiovarainministeriölle. Tarkastuksessa on voinut ilmetä sellaista, josta on syytä informoida myös eduskuntaa nopeammin kuin, mitä vuosittain syyskuussa annettava kertomus mahdollistaa. Erilliskertomuksen antaminen on perusteltua esimerkiksi sen vuoksi, että tarkastushavainnot ovat luonteeltaan sellaisia, että eduskunnalla on oltava mahdollisuus käsitellä niitä tuoreeltaan.

Kertomusmenettelyä on käsitelty laajemmin yleisperusteluiden jaksossa 3.2.3.

2 luku **Hallinto**

7 §. *Tarkastusviraston pääjohtaja*

Pykälän mukaan pääjohtaja johtaisi tarkastusvirastoa ja ratkaisisi säännöksessä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta virastoa koskevat asiat. Pääjohtaja vastaisi virastolle säädettyjen tehtävien hoitamisesta ja viraston hallinnosta. Pääjohtajan toimivaltaan ei kuuluisi uhkasakon maksettavaksi tuomitseminen, josta päättäisi ehdotetun 15 §:n perusteella kollegiaalinen uhkasakkolautakunta. Pääjohtajan päätösvaltaa voitaisiin delegoida viraston työjärjestyksellä.

8 §. *Neuvottelukunta*

Pykälässä säädettäisiin neuvottelukunnan tehtävistä, jäsenten kutsumismenettelystä ja heidän toimikaudestaan sekä puheenjohtajasta. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun asetuksen 4 §:n mukaan tarkastusvirastossa voi olla neuvottelukunta, jonka jäsenet valtioneuvosto nimittää. Tällä hetkellä ei ole valtioneuvoston nimittämää neuvottelukuntaa. Valtiontalouden ulkoisen tarkastuksen siirtyessä eduskunnan yhteyteen on perusteltua syytä kehittää yhteistyöjärjestelmää, ja säätää neuvottelukunta pakolliseksi. Neuvottelukunnan tehtävät luettelaisiin 1 momentissa: ylläpitää ja kehittää tarkastusviraston yhteyksiä yhteistyötahoihin, tehdä aloitteita tarkastustoiminnan kehittämiseksi sekä seurata tarkastustoiminnan suuntautumista, tuloksellisuutta ja palvelukykyä eri ohjaustahojen kannalta. Neuvottelukunnan avulla valtiontalouden keskeisten ohjaustahojen näkemykset tarkastustoimen suuntaamisesta ja tarkastustarpeista tulevat tarkastusviraston tietoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin neuvottelukunnan jäsenten kutumisesta, heidän toimikaudestaan, keitä jäseneksi on kutsuttava ja tarkastusviraston henkilöstön edustajasta.

3 luku **Virkamiehet ja virat**

9 §. *Virkamiesten asema*

Tarkastusviraston järjestäminen valtiovarainministeriön alaisuudesta eduskunnan yhteyteen merkitsee tarkastusviraston henkilöstön virkamiesoikeudellisen aseman muuttumista. Muutosta on käsitelty yleisperusteluiden jaksossa 4.2. Tarkastusviraston virkamiehiä ja virkasuhteeseen nimitettyjä koskisivat eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1373/1994) säännökset, jollei tässä laissa toisin säädetä. Ehdotetut 9 §:n 2 momentti, 11 ja 12 § sisältäisivät poikkeussäännöksiä eduskunnan virkamiehistä annetun lain säännöksistä.

Eduskunnan virkamiehet eivät kuulu valtion virkaehtosopimusmenettelyn piiriin. Eduskunnan ja sen yhteydessä toimivien virastojen ja laitosten palveluksessa oleviin sovelletaan palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä noudatettavasta neuvottelumenettelystä vuonna 1984 annettua kansliatoimikunnan päätöstä.

Eduskunnan kansliatoimikunta voi tehdä eduskunnan virkamiehistä annetun lain 42 § nojalla virkamiehen kanssa kirjallisen sopimuksen palvelussuhteessa noudatettavista ehdoista. Ehdotetun 2

momentin mukaan tarkastusviraston virkamiesten osalta edellä mainitun sopimuksen palvelussuhteen ehtoista tekisi työnantajana tarkastusvirasto. Nykyisin tarkastusvirasto voi tehdä valtion virkamiehistä annetun lain 44 §:n mukaisen virkasopimuksen virkamiehen kanssa. Ehdotettu säännös vastaa eduskunnan erillishallintoyksiköiden, kuten eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston tarkastajain kanslioiden virkamiehiä koskevia säännöksiä. Momentin viimeisen virkkeen säännöksen mukaan, sopimuksen palvelussuhteen ehtoista pääjohtajan kanssa tekee kansliatoimikunta.

10 §. Pääjohtajan valinta, toimikausi ja kelpoisuusvaatimukset

Pykälän 1 momentissa viitattaisiin pääjohtajan valinnan osalta eduskunnan työjärjestykseen. Ehdotus uudeksi eduskunnan työjärjestykseksi sisältää 16 §:n, jossa on säännökset pääjohtajan valinnasta. Sen 3 momentin mukaan eduskunta valitsee pääjohtajan sen jälkeen kun virka on ollut haettavana ja valtiovarainvaliokunta on antanut lausunnon hakijoista. Jos virkaan on useampia hakijoita, toimitetaan valtionalouden tarkastusviraston pääjohtajan vaali. Eduskunnan toimittamista vaaleista säädetään tarkemmin eduskunnan vaalisäännössä.

Pääjohtaja nimitettäisiin virkaan määräajaksi, jonka pituus olisi kuusi vuotta. Tarkastusviraston ja sen johdon riippumattomuutta käsitellään yleisperusteluiden jaksoissa 3.2.1. ja 3.2.2. Määräaikaisuus mahdollistaa eduskunnan arvioida säännönmukaisesti pääjohtajan toimintaa. Kuuden vuoden määräaikaan on päädytty, koska sen katsotaan turvaavan riittävän riippumattoman aseman pääjohtajalle, antavan eduskunnalle joka toinen vaalikausi mahdollisuuden arvioida viraston johdon toimintaa sekä mahdollistavan tarkastustoimen pitkäjänteisen johtamisen.

Momentti sisältää säännöksen siitä, että pääjohtajan toimikausi jatkuu kunnes seuraavassa vaalissa valitun pääjohtajan toimikausi alkaa. Säännös tulisi sovellettavaksi, jos eduskunta ei toimittaisi valtionalouden tarkastusviraston pääjohtajan vaalia riittävän ajoissa ennen kuuden vuoden pituisen toimikauden päättymistä.

Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että pääjohtajan virkaan valittu vapautuu valtion viran hoitamisesta siksi ajaksi, jona hän on pääjohtajana.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset pääjohtajalta edellytettävistä kelpoisuusvaatimuksista. Nykyisin pääjohtajan kelpoisuusvaatimuksista on säädetty asetuksentasoisesti. Kelpoisuusvaatimukset olisivat muutoin samat kuin nykyisin paitsi, että lisäksi vaadittaisiin käytännössä osoitettua johtamistaitoa.

Pääjohtajan virkavapaudesta päättää nykyisin valtiovarainministeriö tai valtioneuvosto. Hänen sijaisenaan toimivat valtiovarainministeriön määräämät toimintayksiköiden päälliköt. Pykälän 3 momentissa pääjohtajan sijaisista ja virkavapaudesta päättäminen annettaisiin eduskunnan kansliatoimikunnan päätettäväksi. Viraston toiminnan kannalta on tarkoituksenmukaista, että pääjohtajan sijaisjärjestelyistä päätetään etukäteen ja sijaiset nimetään toistaiseksi.

11 §. *Virkojen perustaminen, lakkauttaminen ja muuttaminen*

Pääjohtajan virkaa lukuun ottamatta tarkastusviraston virkojen perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta päättäisi ehdotetun pykälän mukaan tarkastusvirasto, kuten nykyisin. Tämä merkitsi poikkeusta eduskunnan muiden laitosten ja virastojen virkoja koskevasta päätöksentekomenettelystä, sillä niistä päättää eduskunnan virkamiehistä annetun lain 3 §:n 1 momentin perusteella eduskunnan kansliatoimikunta. Päätösvallan antaminen tarkastusvirastolle vahvistaa viraston toiminnallista ja hallinnollista riippumattomuutta.

12 §. *Virkamiesten nimittäminen*

Tarkastusvirasto nimittäisi pääjohtajaa lukuun ottamatta viraston virkamiehet ja myöntäisi heille virkavapauden ja eron, kuten nykyisin. Nimitysvallan antaminen tarkastusvirastolle on perusteltua tarkastusviraston hallinnollisella ja toiminnallisella riippumattomuudella. Vastaavalla tavalla eduskunnan oikeusasiamies ja valtiontilintarkastajat nimittävät kanslioittensa virkamiehet ja myöntävät heille eron.

4 luku **Menettely**

13 §. *Hallintomenettely*

Pykälässä säädettäisiin hallintomenettelylain soveltamisesta tarkastusviraston toiminnassa. Hallintomenettelylain (598/1982) 1 §:ssä säännellään hallintomenettelyn asiallista soveltamisalaa. Lain 3 § koskee viranomaiskohtaista soveltamisalaa.

Hallintomenettelylain 3 §:n 1 momentin mukaan viranomaiset, joissa lakia sovelletaan ovat valtion hallintoviranomaiset, kuntien ja kuntainliittojen viranomaiset sekä kansaneläkelaitoksen ja Helsingin yliopiston toimielimet. Erillislainsäädännössä hallintomenettelylain soveltaminen on ulotettu esimerkiksi Suomen Pankin yhteydessä olevaan rahoitustarkastukseen ja hallintoasioiden käsittelyyn Suomen Pankissa. Tarkastusviraston siirtyessä eduskunnan yhteyteen on syytä säätää, että tarkastusvirastossa hallintoasioiden käsittelyyn sovelletaan hallintomenettelylakia.

Hallintomenettelylain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan hallintomenettelyyn eli hallintoasian käsittelyyn viranomaisessa. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät hallintolainkäyttö, esitutkinta rikosasiassa, poliisitutkinta ja ulosotto. Säännöksen suhde tarkastusviraston tarkastustoimintaa ei ole selvä. Perustuslakivaliokunnan esteellisyysäännösten kehittämistä koskevassa mietinnössä (PeVM 2/1994 vp) ehdotetaan esteellisyysäännösten muodollisen sovellettavuuden laajentamista koskemaan myös sellaista virkatoimintaa, jota ei voida pitää 1 §:ssä tarkoitettuna hallintoasian käsittelyinä. Näiden syiden vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että virkamiehen esteellisyyteen tarkastustoiminnassa sovelletaan hallintomenettelylakia.

14 §. *Virka-apu*

Tarkastusvirastolla olisi oikeus saada tehtävänsä suorittamiseksi viranomaisilta virka-apua. Lääninhallitus on lääninhallituslain (22/1997) nojalla yleinen virka-apuviranomainen. Lääninhallituksen tulee antaa muille viranomaisille virka-apua, jos sen antamisesta on säädetty tai se on muutoin lääninhallituksen asiana yleisenä hallintoviranomaisena. Poliisilain (493/1995) 40 §:n 1 momentin mukaan poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, milloin siitä on erikseen säädetty, tai laissa säädetyn muulle viranomaiselle kuuluvan valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi.

15 §. *Uhkasakko*

Pykälä sisältäisi säännökset uhkasakon asettamisesta ja maksettavaksi tuomitsemisesta sekä tuomitseminen suorittavan uhkasakkolautakunnan kokoonpanosta.

Tarkastusvirasto voisi 1 momentin mukaan asettaa uhkasakon 4 §:ssä säädettävän tietojensaantioikeutensa tehostamiseksi ja kirjanpidon saattamiseksi tarkastettavaan kuntoon. Kirjanpitovelvoitteen

täyttämistä koskeva uhkasakko voitaisiin asettaa ainoastaan tarkastusviraston tarkastusoikeuden piiriin kuuluville tahoille. Uhkasakko voidaan nykyään asettaa valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 7 §:n perusteella vastaavien velvoitteiden tehosteeksi.

Uhkasakon asettaa ja tuomitsee maksettavaksi nykyään valtiontalouden tarkastuksesta annetun asetuksen 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tarkastusneuvosto. Tarkastusneuvostoa ei ehdoteta säilytettäväksi. Sen sijasta uhkasakon asettaisi tarkastusvirasto itse ja sen tuomitsisi maksettavaksi monijäseninen uhkasakkolautakunta, jonka nimeämistä ja kokoonpanoa koskevat säännökset sijoitettaisiin 2 momenttiin.

Yleiset säännökset uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta sisältyvät uhkasakkolakiin (1113/1990). Laki on toissijainen ja sen säännökset soveltuisivat mm. uhkasakkoa koskevaan päätöksentekomenettelyyn tarkastusvirastossa ja muutoksenhakuun.

16 §. Väärinkäytöksestä ilmoittaminen

Pykälä velvoittaisi kuten nykyisinkin valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston tekemään ilmoituksen tarkastusvirastolle väärinkäytöksestä, joka on tehty niiden toiminnassa ja joka kohdistuu niiden hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin. Ilmoitusvelvollisten piiriä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyiseen valtiontalouden tarkastuksesta annetun asetuksen 18 a §:ään verrattuna.

17 §. Rikoksesta ilmoittaminen

Pykälän 1 momentti velvoittaisi valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston tekemään rikosilmoituksen rikoksesta, joka on tehty sen omassa toiminnassa ja kohdistuu sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin.

Suomen oikeusjärjestys ei tunne yleistä velvollisuutta ilmoittaa rikoksista viranomaisille. Rikoslain 15 luvun 10 §:ssä säädetään rangaistavaksi törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat mm. vakavimmat valtiolliset rikokset, tahalliset henkirikokset ja vakavimmat yleistä vaaraa aiheuttavat rikokset. Tarkastusvirasto on valtiontalouden tarkastuksesta

annetun lain 11 §:n mukaan velvollinen ilmoittamaan valtion viranomaisen, laitoksen ja liikeyrityksen toiminnasta tehdystä rikoksesta.

Momentin toisen virkkeen mukaan rikosilmoitus saadaan jättää tekemättä, jos tekoa on olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä. Teon vähäisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon rikoksen vakavuuden arvioinnissa yleisesti merkitykselliset seikat kuten teon suunnitelmallisuus, syyksiluettavuus ja aiheutetun vahingon suuruus. Rikosilmoituksen tekemättä jättämistä voidaan verrata ns. seuraamusluonteiseen toimenpiteistä luopumiseen, josta on esimerkkinä poliisin luopuminen toimenpiteistä poliisilain (493/1995) 5 §:n perusteella. Harkittaessa, onko säännöksessä mainitussa toiminnassa tehdystä rikoksesta tehtävä rikosilmoitus, on huomattava, että kyse ei ole ulkopuolisen tahon tekemästä arvioinnista. Ilmoituskynnyksen ei tule olla kovin korkea, jotta teko tulisi esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten ja tarvittaessa tuomioistuimen selvitettäväksi ja arvioitavaksi.

Pykälän 2 momentti asettaisi tarkastusvirastolle säännöksessä yksilöityyn tarkastettavaan nähden toissijaisen velvollisuuden tehdä rikosilmoitus. Tarkastusviraston on tehtävä rikosilmoitus rikoksesta, jonka virasto havainnut tarkastustoiminnassaan, jollei tarkastettava ole itse tehnyt rikosilmoitusta. Tarkastusvirasto saa jättää ilmoituksen tekemättä, jos tekoa on olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.

5 luku **Erinäiset säännökset**

18 §. *Valtion määräysvallassa oleva yhtiö*

Perustuslain 92 §:n mukaan lailla säädetään toimivallasta ja menettelystä käytettäessä valtion osakasvaltaa yhtiöissä, joissa valtiolla on määräysvalta. Voimassa olevassa laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/1991) valtionyhtiöllä tarkoitetaan osakeyhtiötä, jossa valtiolla on välittömään osakeomistukseensa perustuva määräysvalta. Ehdotuksen mukaan tarkastusoikeus ei kuitenkaan rajoittuisi edellä mainitussa laissa säädettyihin valtionyhtiöihin, vaan käsittäisi myös niiden tytäryhtiöt sekä 18 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkemmin määritellyt osakeyhtiöt. Ehdotus vastaisi siten sisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin valtion määräysvallassa olevat osakeyhtiöt, joita tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa. Määritelmän sisältö poikkeaisi nykyistä valtioneemmistöistä osakeyhtiötä koskevasta määritelmästä siten, että ehdotetun momentin 2 kohdan mukaan määräysvalta olisi myös silloin, kun valtiolla on oikeus nimittää enemmistö osakeyhtiön hallituksen tai hallinto-neuvoston jäsenistä ja nimitysoikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu ääntenenemmistö.

Valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain 2 §:n 2 momenttia vastaavasti ja valtioneemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annetun lain säännösten soveltamisessakin omaksutun tulkinnan mukaisesti ehdotetaan 2 momenttiin sisällytettäväksi nimenomainen maininta siitä, että Suomen Pankin tai kansaneläkelaitoksen omistamia osakkeita ei huomioitaisi laskettaessa valtion omistusosuutta osakeyhtiön osakkeista. Muutoksena nykyiseen verrattuna olisi säännöksessä se, että valtion ääniosuutta laskettaessa ei otettaisi huomioon yhtiöjärjestykseen sisältyvää äänestysrajoitusta. Säännös muuttaa nykyistä osakeyhtiön kokonaisäänimäärän laskemista, siten että kokonaisäänimäärää laskettaessa ei otettaisi huomioon niitä ääniä, jotka liittyvät osakeyhtiölle tai sen tytäryhteisölle taikka osakeyhtiön tai sen tytäryhteisön määräysvallassa olevalle säätiölle kuuluviin osakkeisiin.

Voimassa olevia säännöksiä vastaten ehdotetun 3 momentin 1 kohta ulottaisi tarkastusoikeuden osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun tytäryhteisöön ja 2 kohta sellaiseen osakeyhtiöön, jossa tässä laissa tarkoitettu määräysvalta on yhdellä tai useammalla valtion määräysvallassa olevalla osakeyhtiöllä valtion kanssa yhdessä tai erikseen.

19 §. Työjärjestys ja muut määräykset

Tarkastusviraston tehtävistä, asioiden käsittelystä ja hallinnosta sekä virkojen kelpoisuusvaatimuksesta säädetään nykyisin valtionalouden tarkastuksesta annetussa laissa ja asetuksessa. Osa asetuskentäsisistä säännöksistä ehdotetaan korvattavaksi laintasoisilla säännöksillä, mutta kaikkia säännöksiä ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää lakiin. Eduskunnan yhteydessä olevasta tarkastusvirastosta ei ole asianmukaista säätää asetuksella. Tämän vuoksi pykälä valtuuttaisi tarkastusviraston antamaan työjärjestyksessä tarkempia määräyksiä päätöksenteosta, hallintoasioiden käsittelystä,

muista sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista ja tarvittaessa virkamiesten kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä.

Tarkastusvirasto olisi itsenäinen tilivirasto, joka hoitaisi itse maksuliikkeensä ja kirjanpitoonsa. Tästä säädettäisiin eduskunnan tilisäännön 12 §:ssä, jota koskeva muutosehdotus on tämän esityksen liitteenä. Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 26 §:n 1 momentin mukaan tilivirastolla tulee olla sen itsensä vahvistama taloussääntö. Tämän johdosta momenttiin sisällytettäisiin taloussäännön vahvistamista koskeva säännös.

Pykälän 2 momentin perusteella tarkastusvirasto voisi antaa tarkastustoimintaansa ja sen suunnittelua sekä tarkastuksissa noudatettavia menettelytapoja koskevia tarkempia määräyksiä.

20 §. *Voimaantulo*

Suomen perustuslain voimaantulojärjestelyistä annetun lain (732/1999) 8 §:n mukaan tarkastusviraston asemasta ja tehtävistä säädettävän lain on tultava voimaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2001. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin mainittu päivämäärä lain voimaantuloajankohdaksi.

Pykälän 2 momentissa mainitaan kaksi ehdotetulla lailla kumottavaa lakia ja valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 71 §. Pykälässä säädetään tarkastusviraston tehtäväksi antaa tarvittaessa tilivirastolle tarkempia ohjeita sisäisen valvonnan järjestämisestä ja suorittamisesta sekä osallistua tilivirastojen sisäisen tarkastuksen kehittämiseen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska perustuslain mukaan tarkastusviraston tehtävistä säädetään laintasoisesti ja sisäiseen tarkastukseen liittyviä tehtäviä ei ole asianmukaista antaa ulkoista tarkastusta suorittavalle virastolle.

Pykälän 3 momentin mukaan lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voitaisiin ryhtyä ennen lain voimaantuloa. Eduskunta voisi suorittaa valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan vaalin siten, että valitun pääjohtajan toimikausi alkaisi saman aikaisesti kuin tarkastusvirasto aloittaa toimintansa eduskunnan yhteydessä. Tarkastusviraston hallinnollisen aseman muutos on otettava huomioon myös vuoden 2001 valtion talousarvion valmistelussa.

21 §. *Siirtymäsäännökset*

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtiovarainministeriön alaisen tarkastusviraston virkamiesten ja virkojen siirtämisestä eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon. Virkamiesten siirto edellyttäisi heidän suostumustaan. Palvelussuhteen ehdot määräytyisivät eduskunnan virkamiehiä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti sekä siirron yhteydessä käytyjen neuvotteluiden perusteella. Tarkastusviraston virat siirrettäisiin eduskunnan yhteydessä olevaan virastoon, lukuun ottamatta pääjohtajan virkaa. Pääjohtaja virka lakkaisi tämän lain tullessa voimaan. Eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon on perustettava uusi virka siten, kuin eduskunnan virkamiehistä annetun lain 3 §:ssä säädetään. Pääjohtajan virka olisi eduskunnan virkamiehistä annetun lain 4 §:n 2 momenttiin lisättävän uuden 3 kohdan mukaan valtion talousarviossa eriteltävä virka.

Pykälän 2 momentin mukaan järjestettäessä tarkastusvirasto eduskunnan yhteyteen virastoon voidaan perustaa siirrettävien virkojen lisäksi uusia tarpeellisia virkoja. Virkojen perustaminen voi olla tarpeellista sen vuoksi, että pääjohtajan virkaa ei ehdoteta siirrettäväksi muiden virkojen tavoin. Säännös ei heikennä tarkastusviraston virkamiesten oikeudellista asemaa järjestettäessä tarkastusvirasto eduskunnan yhteyteen. Virkamiesten asema määräytyy 1 momentin mukaan ja siirron yhteydessä käytyjen neuvotteluiden perusteella tarkemmin määriteltävin tavoin.

Nykyisen tarkastusviraston tehtävien hoitamisesta ja sopimukseen perustuvien oikeuksien ja velvoitteiden siirtymisestä eduskunnan yhteydessä olevalle tarkastusvirastolle säädettäisiin 3 momentissa.

Tarkastusvirasto antaisi 4 momentin mukaan ensimmäisen vuosittaisen kertomuksen toiminnastaan eduskunnalle vuoden 2002 syyskuun loppuun mennessä.

Selvyyden vuoksi 5 momentissa säädettäisiin, että voimassa olevissa laeissa olevia valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevia säännöksiä sovelletaan eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon. Nykyiset säännökset luetellaan yleisperusteluiden jaksossa 2.1. Niistä jäisivät edelleen voimaan ne säännökset, joita ei tämän ehdotuksen yhteydessä kumottaisi tarkastusvirastoa koskevalta osin.

2. Laki eduskunnan virkamiehistä

1 §. Pykälän 1 momentissa luetellaan eduskunnan virastot ja laitokset. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta eduskunnan yhteydessä olevasta valtionalouden tarkastusvirastosta.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen eikä apulaisoikeusasiamieheen. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, ettei lain 7 ja 8 lukua, lukuun ottamatta 33 §:ää, sovelleta valtionalouden tarkastusviraston pääjohtajaan. Lain 7 ja 8 luku sisältävät säännökset virkasuhteen päättämisestä ja lomauttamisesta. Virkamiesten yleinen eroamisikä on 33 §:n 1 momentin mukaan 65 vuotta.

Tarkastusviraston pääjohtajan toimikausi olisi valtionalouden tarkastusvirastoa koskevan lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan kuusi vuotta. Tänä aikana pääjohtajan virassa pysymisoikeus olisi vahva. Hän olisi irtisanottavissa eduskunnan virkamiehistä annetun lain perusteella vain, kun virasto lakkaa. Pääjohtajaa koskisi yleinen virkamiesten eroamisikä, josta säädetään eduskunnan virkamiehistä annetun lain 33 §:ssä. Toimikauden aikana pääjohtaja voitaisiin tuomita viralta pantavaksi rikoslain 40 luvun perusteella, jos hän syyllistyy virkarikokseen ja 2 luvun säännösten perusteella, jos hän syyllistyy muuhun rikokseen.

4 §. Eduskunnan virastoissa ja laitoksissa olevat erittelyvirat luetellaan pykälän 2 momentissa. Luetteloon ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jossa mainitaan valtionalouden tarkastusviraston pääjohtajan virka.

23 a §. Eduskunnan virkamiehistä annetun lain täytäntöönpanosta 15 päivänä joulukuuta 1994 annetun kansliatoimikunnan päätöksen 14 §:n mukaan virkamiehen irtisanoo ja virkasuhteen purkaa nimittävä viranomaisena. Valmisteltaessa ehdotusta uudeksi eduskunnan työjärjestykseksi (PNE 1/1999 vp) havaittiin, että asiasta tulee säätää laintasoisesti. Tämän vuoksi eduskunnan virkamiehistä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, joka on samansisältöinen kuin mainittu pykälä.

3. Laki valtioneuvoston tarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia

Valtioneemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annetun lain 3 §:n 2 momentti velvoittaa lain tarkoittamat osakeyhtiöt ja ministeriön, jonka hallinnonalaan yhtiö kuuluu sekä tarkastusviraston antamaan valtiontilintarkastajille näiden pyytämät selvitykset ja asiakirjat. Koska laki ehdotetaan kumottavaksi, samaa asiaa koskeva pykälä ehdotetaan lisättäväksi valtiontilintarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia annettuun lakiin. Lisäys muuttaa lain sisältöä siten, että myös lain nimike on tarkistettava vastaamaan lain sisältöä.

4. Laki valtion talousarviosta

Lain soveltamisesta eduskunnan taloudenhoitoon säädetään 25 §:ssä. Pykälän 1 momenttiin on lisättävä maininta valtiontalouden tarkastusvirastosta, koska se olisi eduskunnan yhteydessä oleva virasto.

5. Laki asiakirjain lähettämisestä

5 §. Koska valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusneuvosto lakkaisi, sitä koskeva maininta korvattaisiin 1 momentissa valtiontalouden tarkastusvirastolla.

6. Arkistolaki

1 §. Pykälän 2 momentissa säädetään, miltä osin arkistolakia sovelletaan eduskunnan virastoissa ja laitoksissa. Momenttiin lisättäisiin maininta eduskunnan yhteydessä olevasta valtiontalouden tarkastusvirastosta.

7. Laki valtiontakuurahastosta

10 §. *Tilintarkastus*. Pykälässä säädetään rahaston tilintarkastajien määräämisestä. Yksi tilintarkastaja on määrättävä tarkastusviraston esityksestä. Tästä menettelystä ehdotetaan luovuttavaksi, koska rahasto kuuluu tarkastusviraston tarkastusoikeuden piiriin. Eduskunnan yhteydessä olevalle tarkastusvirastolla ei tule olla tällaisia hallinnollisia tehtäviä.

8. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta

2 b §. Pykälässä säädetään rahaston tilintarkastajien asettamisesta. Yhdeksi tilintarkastajaksi on asetettava tarkastusviraston nimeämä henkilö. Tästä menettelystä ehdotetaan luovuttavaksi, koska

rahasto kuuluu tarkastusviraston tarkastusoikeuden piiriin. Eduskunnan yhteydessä olevalle tarkastusvirastolla ei tule olla tällaisia hallinnollisia tehtäviä.

9. Valtion virkamieslaki

3 §. Pykälän 1 momentissa lain soveltamisalan ulkopuolella rajataan mm. eduskunnan virastoissa ja laitoksissa työskentelevät virkamiehet. Koska eduskunnan yhteydessä olevan tarkastusviraston virkamiehiin ehdotetaan sovellettavaksi eduskunnan virkamiehistä annettua lakia, on säännökseen lisättävä valtionalouden tarkastusvirasto.

65 §. Pykälän 2 momentin mukaan virkamiehen katsotaan eronneeksi valtion virasta siitä ajankohdasta, josta hänet on nimitetty eduskunnan viraston tai laitoksen virkaan. Säännökseen on lisättävä maininta valtionalouden tarkastusviraston virka. Säännöksen ulkopuolelle ehdotetaan rajattavaksi pääjohtajan virka, koska määräaikaiseen virkaan valittu pääjohtaja vapautuisi tarkastusvirastoa koskevan lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan valtion viran hoitamisesta siksi ajaksi, jona hän on pääjohtajana.

10. Valtion maksuperustelaki

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 3 momentissa lain soveltaminen ulotetaan mm. eduskunnan virastoihin ja laitoksiin. Säännökseen on lisättävä valtionalouden tarkastusvirasto.

10 §. *Erityiset virastot ja laitokset.* Pykälässä luetellaan virastot ja laitokset, jotka määräävät itse maksuistaan. Luetteloon on lisättävä valtionalouden tarkastusvirasto.

11. Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän 2 momentin mukaan lakia ei sovelleta mm. eduskunnan kansliassa eikä valtiontilintarkastajain ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslioissa. Luetteloon on lisättävä valtionalouden tarkastusvirasto.

12. Laki Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämijärjestelmästä

Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämijärjestelmästä annetussa laissa (958/1997) nimetään ympäristömerkintäasioita käsitteleväksi kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. Lain 3 §:n mukaan asianomaisella ministeriöllä ja valtionalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa ja valvoa SFS ry:n toimintaa toimivaltaisena elimenä. Toimivaltainen toimielin oli ennen vuonna 1998 voimaan tullutta lakia (890/1998) SFS-Sertifiointi Oy, jota koskivat samanlainen tarkastus ja valvontasäännös. Mainittu osakeyhtiö oli yksityisoikeudellinen yhtiö ja SFS ry. on yksityisoikeudellinen yhdistys.

Koska kyse ei ole perustuslaissa tai ehdotetussa valtionalouden tarkastusvirastoa koskevassa laissa määriteltävästä tarkastusviraston tehtävästä, lain 3 §:stä ehdotetaan poistettavaksi tarkastusvirastoa koskeva maininta.

17.

Laki
valtionalouden tarkastusvirastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Asema, tehtävät ja tarkastusvaltuudet

1 §

Asema ja tehtävät

Eduskunnan yhteydessä on riippumaton valtionalouden tarkastusvirasto.

Tarkastusviraston tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista. Tarkastusviraston tehtäviin ei kuulu tarkastaa eduskunnan taloudenhoitoa, eduskunnan vastattavana olevia rahastoja, Suomen Pankkia eikä kansaneläkelaitosta.

Tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja säädetään erikseen.

2 §

Tarkastusoikeus

Tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa:

- 1) valtion viranomaisia, laitoksia, liikelaitoksia, liikelaitoskonserneja ja valtion rahastoja;

- 2) valtion määräysvallassa olevia yhtiöitä ja muita 18 §:ssä tarkoitettuja yhtiöitä erityisesti sen selvittämiseksi, miten valtion omistajaohjausta ja osakasvaltaa on käytetty;
- 3) valtiolta varoja tai muuta taloudellista tukea tai etua saaneita kuntia, kuntayhtymiä, yhteisöjä, säätiöitä ja muita oikeushenkilöitä sekä yksityisiä henkilöitä sen selvittämiseksi, ovatko varojen tai muun taloudellisen tuen tai edun saamiseksi annetut tiedot oikeat, onko myöntämispäätöksessä määrättyjä ehtoja noudatettu ja onko varat tai muu taloudellinen tuki tai etu käytetty siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu;
- 4) yhteisöjä ja muita oikeushenkilöitä, jotka ovat saaneet valtiolta luvan kerätä varoja tiettyyn tarkoitukseen valtion viranomaisten käytettäväksi tai edelleen jaettavaksi;
- 5) valtion maksuliikettä hoitavia luottolaitoksia sen selvittämiseksi, miten valtion maksuliikettä on hoidettu; sekä
- 6) valtion viranomaisten hallussa olevia muille kuuluvia varoja, joista valtio on vastuussa.

Mitä 1 momentin 3 kohdassa säädetään valtion tuen ja muun rahoituksen saajasta, koskee myös soveltuvin osin varojen välittäjää ja sitä, jonka käyttöön saaja on siirtänyt näitä varoja.

Tarkastusoikeutta ei kuitenkaan ole, kun yksityinen henkilö on saanut varoja tai muuta taloudellista tukea tai etua omiin henkilökohtaisiin tai perheensä tarpeisiin tai kotitaloutensa suoranaiseen tukemiseen.

3 §

Tarkastusten suorittaminen

Tarkastusten suorittaminen perustuu tarkastusviraston vahvistamaan tarkastus-suunnitelmaan.

Tarkastusvirastolla on oikeus suorittaa tarkastukset 2 §:ssä mainittujen tarkastettavien tiloissa ja tarkastettavat ovat velvollisia tarvittaessa avustamaan tarkastuksen suorittajaa. Tarkastusvirasto voi käyttää tarkastuksen suorittamisessa apunaan asiantuntijoita.

Yksityisen henkilön kotirauhan piirissä tarkastus voidaan suorittaa vain, jos tarkastettava on antanut siihen suostumuksensa saadessaan 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja varoja tai muuta taloudellista etua taikka tukea.

4 §

Tietojensaanti

Valtion viranomaiset ja muut 2 §:ssä tarkoitetut, joita tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa, ovat salassapitoa koskevien säännösten estämättä velvollisia viipymättä antamaan tarkastusvirastolle ne asiakirjat, selvitykset ja tiedot, jotka ovat tarpeen tarkastusviraston tehtävän suorittamiseksi

Tarkastettavalla ei ole oikeutta periä maksua tarkastusvirastolta asiakirjojen kopioista taikka tietojen antamisesta tulosteena tai teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti taikka siihen verrattavalla tavalla.

Tarkastusvirastolla on oikeus saada viipymättä tarkastettavan tilintarkastajalta kaikki ne tarkastettavaa koskevat tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat, muut tallenteet ja jäljennökset, jotka tilintarkastajalla on hallussaan, samoin kuin jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksessa laadituista tarkastettavan toimintaa koskevista asiakirjoista.

Tarkastusvirastolla on lisäksi oikeus saada toiminnassaan tarvitsemansa tiedot ja selvitykset Suomen Pankilta ja kansaneläkelaitokselta.

5 §

Tarkastuskertomus

Tarkastusvirasto antaa tarkastuksesta laaditun tarkastuskertomuksen tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten tarkastetulle ja ministeriölle, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu sekä tiedoksi valtiontilintarkastajille ja valtiovarainministeriölle. Tarkastetun ja ministeriön, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, on ilmoitettava tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen huomautusten johdosta on ryhdytty.

6 §

Eduskunnalle annettavat kertomukset

Tarkastusvirasto antaa eduskunnalle vuosittain syyskuun loppuun mennessä kertomuksen toiminnastaan ja tarvittaessa erilliskertomuksia.

2 luku

Hallinto

7 §

Tarkastusviraston pääjohtaja

Tarkastusviraston toimintaa johtaa pääjohtaja, jonka ratkaistaviksi kuuluvat ne tarkastusviraston asiat, joita ei 15 §:ssä säädetä uhkasakkolautakunnan ratkaistaviksi tai joista ei viraston työjärjestyksessä muuta määrätä.

8 §

Neuvottelukunta

Tarkastusvirastossa on neuvottelukunta, jonka tehtävänä on ylläpitää ja kehittää tarkastusviraston yhteyksiä yhteistyötahoihin, tehdä aloitteita tarkastustoiminnan kehittämiseksi sekä seurata tarkastustoiminnan suuntautumista, tuloksellisuutta ja palvelukykyä eri ohjaustahojen kannalta. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii pääjohtaja.

Tarkastusvirasto kutsuu neuvottelukunnan jäseneksi enintään kolmen vuoden määräajaksi kerrallaan valtiontalouden keskeisten ohjaustahojen edustajia sekä finanssivaltion ja julkisen talouden asiantuntijoita. Tarkastusviraston henkilöstö valitsee keskuudestaan enintään kolmen vuoden määräajaksi yhden neuvottelukunnan jäsenen.

3 luku

Virkamiehet ja virat

9 §

Virkamiesten asema

Tarkastusviraston virkamiehistä ja viroista on voimassa tässä laissa jäljempänä säädetyin poikkeuksin, mitä eduskunnan virkamiehistä annetussa laissa (1373/1994) säädetään.

Tarkastusvirasto voi tehdä virkamiehen kanssa eduskunnan virkamiehistä annetun lain 42 §:ssä tarkoitetun kirjallisen sopimuksen palvelussuhteessa noudatettavista ehdoista. Pääjohtajan kanssa sopimuksen tekee eduskunnan kansliatoimikunta.

10 §

*Pääjohtajan valinta, toimikausi
ja kelpoisuusvaatimukset*

Pääjohtajan valinnasta säädetään eduskunnan työjärjestyksessä. Pääjohtajan toimikausi on kuusi vuotta. Pääjohtajan toimikausi jatkuu kunnes seuraavassa vaalissa valitun pääjohtajan toimikausi alkaa. Virkaan valittu vapautuu valtion viran hoitamisesta siksi ajaksi, jona hän on pääjohtajana.

Pääjohtajan kelpoisuusvaatimuksena on virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys julkiseen talouteen ja valtion hallintoon sekä käytännössä osoitettu johtamistaito.

Pääjohtajan sijaisista ja virkavapaudesta päättää eduskunnan kansliatoimikunta.

11 §

*Virkojen perustaminen, lakkauttaminen
ja muuttaminen*

Tarkastusviraston muut virat kuin pääjohtajan virka perustetaan, lakkautetaan ja muutetaan tarkastusviraston päätöksellä.

12 §

Virkamiesten nimittäminen

Tarkastusvirasto nimittää muut tarkastusviraston virkamiehet kuin pääjohtajan sekä myöntää heille virkavapauden ja eron.

4 luku

Menettely

13 §

Hallintomenettely

Hallintoasioiden käsittelyyn ja virkamiehen esteellisyyteen tarkastustoiminnassa sovelletaan, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään.

14 §

Virka-apu

Tarkastusvirastolla on oikeus saada tehtäviensä suorittamisessa virka-apua muilta viranomaisilta.

15 §

Uhkasakko

Tarkastusvirasto voi asettaa uhkasakon 4 §:n mukaisten velvoitteiden tehosteeksi sekä kirjanpidon saattamiseksi tarkastettavaan kuntoon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakkolautakunta.

Uhkasakkolautakunnan puheenjohtajana on viraston pääjohtaja ja jäsenenä kolme pääjohtajan kolmeksi vuodeksi määräämää oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanutta tarkastusviraston virkamiestä.

16 §

Väärinkäytöksestä ilmoittaminen

Valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston on ilmoitettava viipymättä toiminnassaan tehdystä, sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin kohdistuneesta väärinkäytöksestä tarkastusvirastolle.

17 §

Rikoksesta ilmoittaminen

Valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston on tehtävä rikosilmoitus toiminnassaan tehdystä, sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin kohdistuneesta rikoksesta. Rikosilmoitus saadaan jättää tekemättä, jos tekoa on olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.

Tarkastusviraston on tehtävä tarkastustoiminnassa havaitsemastaan valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston toiminnassa tehdystä, sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin kohdistuneesta rikoksesta rikosilmoitus, jollei tarkastettava ole itse tehnyt rikosilmoitusta. Tarkastusvirasto saa jättää ilmoituksen tekemättä, jos tekoa on olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.

5 luku

Erinäiset säännökset

18 §

Valtion määräysvallassa oleva yhtiö

Valtion määräysvallassa olevalla yhtiöllä tarkoitetaan tässä laissa osakeyhtiötä, jossa valtiolla on:

- 1) enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä ja ääntenenemmistö perustuu omistukseen, yhtiöjärjestykseen taikka muuhun sopimukseen; taikka
- 2) oikeus nimittää enemmistö osakeyhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä ja nimitysoikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu ääntenenemmistö.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua valtion ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon Suomen Pankin tai kansaneläkelaitoksen omistamia osakkeita. Valtion ääniosuutta laskettaessa ei myöskään oteta huomioon yhtiöjärjestykseen sisältyvää äänestysrajoitusta. Osakeyhtiön kokonaisäänimäärää laskettaessa ei oteta huomioon niitä ääniä, jotka liittyvät osakeyhtiölle tai sen tytäryhteisölle taikka osakeyhtiön tai sen tytäryhteisön määräysvallassa olevalle säätiölle kuuluviin osakkeisiin.

Tämän lain säännöksiä valtion määräysvallassa olevasta yhtiöstä sovelletaan myös

- 1) valtion määräysvallassa olevan osakeyhtiön osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun tytäryhteisöön, ja
- 2) sellaiseen osakeyhtiöön, jossa edellä tarkoitettu määräysvalta on valtion määräysvallassa olevilla osakeyhtiöillä tai tällaisilla yhtiöillä yhdessä valtion kanssa.

19 §

Työjärjestys ja muut määräykset

Tarkastusvirastossa noudatettavasta päätöksenteosta, hallintoasioiden käsittelystä, muista sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista ja tarvittaessa virkamiesten kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä annetaan tarkemmat määräykset tarkastusviraston vahvistamassa työjärjestyksessä. Tarkastusvirasto vahvistaa itselleen taloussäännön.

Tarkastusvirasto antaa tarkastustoimintaansa ja sen suunnittelua sekä tarkastuksissa noudatettavia menettelytapoja koskevia tarkempia määräyksiä.

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Tällä lailla kumotaan valtionalouden tarkastuksesta 23 päivänä joulukuuta 1947 annettu laki (967/1947) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 23 päivänä joulukuuta 1947 annettu laki valtioneemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta (968/1947) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja valtion talousarviosta 11 päivänä joulukuuta 1992 annetun asetuksen (1243/1992) 71 §.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

21 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa kaikki valtionalouden tarkastusviraston virkamiehet siirretään suostumuksensa mukaan eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon. Valtionalouden tarkastusviraston virat, lukuun ottamatta pääjohtajan virkaa, siirretään eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon. Pääjohtajan virka lakkaa tämän lain tullessa voimaan.

Valtiontalouden tarkastusviraston siirtyessä eduskunnan yhteyteen voidaan tarkastusvirastoon perustaa lisäksi muita tarpeellisia virkoja, joihin voidaan niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä nimittää tarkastusviraston palveluksessa olevia virkaa haettavaksi julistamatta.

Eduskunnan yhteydessä oleva tarkastusvirasto hoitaa vuoden 2000 toimintaan kohdistuvat, valtiontalouden tarkastusvirastolle tilivirastona kuuluneet tilinpitotehtävät sekä vastaa lain voimaan tulon jälkeen nykyisen tarkastusviraston keskeneräisten asioiden hoitamisesta. Valtiontalouden tarkastusvirastolle kuuluvat sopimukseen perustuvat oikeudet ja velvoitteet siirtyvät tämän lain voimaan tullessa eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon.

Tarkastusvirasto antaa ensimmäisen vuosittaisen kertomuksen eduskunnalle vuoden 2002 syyskuun loppuun mennessä.

Mitä nykyisestä valtiontalouden tarkastusvirastosta on muualla laissa säädetty, sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen eduskunnan yhteydessä olevaan tarkastusvirastoon.

2.

Laki

eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan eduskunnan virkamiehistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1373/1994) 1 §:n 2 momentti ja 3 momentti sekä 4 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti ja 4 §:n 2 momentti laissa 743/1996 sekä

lisätään uusi 23 a § 7 luvun otsikon jälkeen, seuraavasti:

1 §

Eduskunnan virastoja ja laitoksia ovat eduskunnan kanslia, valtiontilintarkastajain kanslia, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Eduskunnan kirjasto sekä eduskunnan yhteydessä oleva valtiontalouden tarkastusvirasto (*virasto*).

Tätä laki ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen eikä apulaisoikeusasiamieheen. Tämän lain 7 ja 8 lukua, lukuun ottamatta 33 §:ää, ei sovelleta valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajaan.

4 §

Seuraavia virkoja sekä niitä virka-asemaltaan vastaavia tai ylempiä virkoja ei saa perustaa, lakkauttaa eikä niiden nimeä muuttaa, ellei kutakin virkaa ole valtion talousarviossa eritelty:

- 1) eduskunnan kanslia: eduskunnan pääsihteerin, eduskunnan apulaispääsihteerin, eduskunnan hallintojohtajan, eduskunnan lainsäädäntöjohtajan, vanhemman eduskuntasihteerin, valiokuntaneuvoksen ja toimistopäällikön virat;
- 2) valtiontilintarkastajain kanslia: tarkastusneuvoksen virka;
- 3) valtiontalouden tarkastusvirasto: pääjohtajan virka;
- 4) eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia: kansliapäällikön ja esittelijäneuvoksen virat; sekä
- 5) Eduskunnan kirjasto: ylikirjastonhoitajan virka.

23 a §

Virkamiehen irtisanoo ja virkasuhteen purkaa nimittävä viranomainen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

3.

Laki
valtioneuvoston tarkastajain oikeudesta
tarkastaa eräitä valtion tukitoimia annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtioneuvoston tarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia 1 päivänä heinäkuuta 1988 annetun lain (630/1988) nimeke ja
lisätään uusi 2 a § seuraavasti:

Laki
valtioneuvoston tarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista

2 a §

Valtion määräysvallassa oleva yhtiö ja muu valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (/) 18 §:ssä tarkoitettu yhtiö sekä ministeriö, jonka hallinnonalaan yhtiö kuuluu samoin kuin valtiontalouden tarkastusvirasto ovat velvollisia antamaan valtioneuvoston tarkastajille näiden pyytämät yhtiötä koskevat asiakirjat, selvitykset ja tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 1 päivänä tammikuuta 2001.

4.

Laki

valtion talousarviosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion talousarviosta 13 päivänä toukokuuta 1988 annetun lain (423/1988) 25 §:n 1 momenttia seuraavasti:

25 §

Lain soveltaminen eduskunnan taloudenhoitoon

Tämän lain säännöksiä on soveltuvin osin noudatettava myös eduskunnan ja valtiontalouden tarkastusviraston taloudenhoidossa. Arviomäärärahan ylittämisestä päättää näiden määrärahojen osalta eduskunnan kansliatoimikunta, joka myöntää myös 19 §:n 1 momentissa ja 20 §:ssä tarkoitettua luvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 1 päivänä tammikuuta 2001.

5.

Laki**asiakirjain lähettämistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan asiakirjain lähettämistä 26 päivänä helmikuuta 1954 annetun lain (74/1954) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 437/1999, seuraavasti:

5 §

Mitä tässä laissa säädetään valtion hallintoviranomaisesta, sovelletaan myös tasavallan hallitukseen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen, hallinto-oikeuteen ja vakuutusoikeuteen sekä, haettaessa muutosta vakuutusoikeuden päätökseen, korkeimpaan oikeuteen, samoin kuin valtiontalouden tarkastusvirastoon ja kunnallisiin hallintoviranomaisiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

6.

Laki arkistolain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä syyskuuta 1994 annetun arkistolain (831/1994) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 746/1996, seuraavasti:

1 §

Eduskuntaan, valtiontilintarkastajain kansliaan, valtiontalouden tarkastusvirastoon, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja Eduskunnan kirjastoon sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7 §:ää sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

7.

Laki
valtioneuvoston asetuksen 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtioneuvoston asetuksen 18 päivänä kesäkuuta 1998 annetun lain (444/1998) 10 §
seuraavasti:

10 §

Tilintarkastus

Rahaston tilien ja hallinnon tarkastuksen suorittavat kauppa- ja teollisuusministeriön määräämät tilintarkastajat. Yhden tilintarkastajista tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 1 päivänä tammikuuta 2001.

8.

Laki
maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta 16 päivänä joulukuuta 1966 annetun lain (657/1966) 2 b §, sellaisena kuin se on laissa 1046/1996, seuraavasti:

2 b §

Asianomainen ministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa, joista toisen tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon suorittanut henkilö tai Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 1 päivänä tammikuuta 2001.

9.

Laki

valtion virkamieslain 3 ja 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun valtion virkamieslain (750/1994) 3 §:n 1 momentti ja 65 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 747/1996, seuraavasti:

3 §

Tätä lakia ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen ja apulaisoikeusasiamieheen eikä eduskunnan, tasavallan presidentin kanslian, valtiontilintarkastajain kanslian, valtiontalouden tarkastusviraston, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja Eduskunnan kirjaston virkamiehiin

eikä myöskään Suomen Pankin ja kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin, jollei laissa toisin säädetä.

65 §

Virkamies katsotaan niin ikään eronneeksi valtion virasta siitä ajankohdasta, josta hänet on nimitetty eduskunnan kanslian, valtiontilintarkastajain kanslian, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian, Eduskunnan kirjaston virkaan tai valtiontalouden tarkastusviraston virkaan, lukuun ottamatta pääjohtajan virkaa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

10.

**Laki
valtion maksuperustelain 1 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan 21 päivänä helmikuuta 1992 annetun valtion maksuperustelain (150/1992) 1 §:n 3 momentti ja 10 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 749/1996, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa sekä eduskuntaa sen kanslian, valtiontilintarkastajain, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja valtiontalouden tarkastusviraston samoin kuin Eduskunnan kirjaston osalta.

10 §

Erityiset virastot ja laitokset

Eduskunnan, tasavallan presidentin, oikeuskanslerin, valtiontilintarkastajain ja eduskunnan oikeusasiamiehen kansliat, valtiontalouden tarkastusvirasto sekä Eduskunnan kirjasto, Suomen Pankki ja kansaneläkelaitos määräävät itse maksuistaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

11.

**Laki
yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja
laitoksissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa 1 päivänä heinäkuuta 1988 (651/1988) annetun lain 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 748/1996, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Lakia ei sovelleta eduskunnan, tasavallan presidentin, valtiontilintarkastajain ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslioissa, valtiontalouden tarkastusvirastossa eikä Eduskunnan kirjastossa,

Suomen Pankissa ja kansaneläkelaitoksessa. Tasavallan presidentin toimintaan ei sovelleta 15 a §:n säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

12.

Laki

**Euroopan yhteisön ympäristömerkin
myöntämijärjestelmästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämijärjestelmästä 24 päivänä loka-kuuta 1997 annetun lain (958/1997) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 890/1998, seuraavasti:

3 §

Tarkastus ja valvonta

Asianomaisella ministeriöllä on oikeus tarkastaa ja valvoa Suomen Standardisoimisliitto SFS ry:n toimintaa toimivaltaisena elimenä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Liite

**Eduskunnan päätös
eduskunnan tilisäännön muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1988 hyväksytyn eduskunnan tilisäännön (460/1988) 2, 5, 12 § ja 19 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä 2, 5 ja 12 § ovat päätöksessä 753/1996 ja 19 §:n 1 momentti päätöksessä 344/1995, seuraavasti:

2 §

Eduskuntaan kuuluvia virastoja ja laitoksia ovat eduskunnan kanslia, valtiontilintarkastajain kanslia, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Eduskunnan kirjasto sekä eduskunnan yhteydessä oleva valtiontalouden tarkastusvirasto.

5 §

Eduskunnan kanslia, valtiontilintarkastajain kanslia, valtiontalouden tarkastusvirasto, eduskunnanoikeusasiamiehen kanslia ja eduskunnan kirjasto antavat vuosittain omalta osaltaan perustellut ehdotuksensa tarvittavista määrärahoista kansliatoimikunnalle.

12 §

Tiliorganisaatio

Eduskunnan kanslian taloutta hoitaa kansliatoimikunnan johdon ja valvonnan alaisena eduskunnan kanslian hallinto-osasto. Valtiontilintarkastajain, eduskunnan oikeus-asiamiehen ja Eduskunnan kirjaston maksuliikettä ja kirjanpitoa hoitaa hallinto-osaston tilitoimisto. Valtiontalouden tarkastusviraston maksuliikettä ja kirjanpitoa hoitaa tilivirastona valtionalouden tarkastusvirasto.

19 §

Eduskunnan valitsevat kolme tilintarkastajaa valitsevat yhdessä neljännen tilintarkastajan ja hänelle varamiehen, joiden kummankin tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan (JHTT) tutkinnon tai Keskuskauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan (KHT) tutkinnon suorittaneita. Tilintarkastajien tehtävänä on tarkastaa eduskunnan ja valtionalouden tarkastusviraston tilinpäätös ja kirjanpito sekä hallinto.

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Päätös

eduskunnan arkistotoimen johtosäännön muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan 22 päivänä helmikuuta 1990 hyväksytyn eduskunnan arkistotoimen johtosäännön 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä maaliskuuta 1998 hyväksytyssä päätöksessä, seuraavasti:

1 §

Tämä johtosääntö koskee eduskunnan, eduskunnan kanslian, valtiontilintarkastajain kanslian, valtionalouden tarkastusviraston, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja Eduskunnan kirjaston arkistotoimintaa. Jäljempänä tästä käytetään nimeä eduskunnan arkistotoimi.

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

LAUSUMA

Perustuslakiuudistuksessa päätetyllä valtiontalouden tarkastusviraston siirrolla eduskunnan yhteyteen on haluttu vahvistaa ulkoisen tarkastuksen riippumattomuutta. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä todetaan lisäksi, että säädettäessä tarkastusviraston asemasta on lähtökohtana oltava tarkastusviraston uskottavan riippumattomuuden turvaaminen niin hallinnollisissa kuin toiminnallisissakin suhteissa. Uudistuksen tarkoituksena ei sen sijaan ole ollut tarkastusviraston toiminnan luonteen ja tarkastusnäkökulman muuttaminen. Myös toimikunnan mietinnössä todetaan tarkoituksena olevan, että tarkastusviraston toiminta jatkuisi pääosin nykyisessä muodossaan ja että toiminnassa ja sen suuntaamisessa otettaisiin huomioon myös valtioneuvoston ja sen alaisen hallinnon tarpeet. Tämän toteutuminen on hallituksen tietotarpeiden turvaamiseksi erittäin tärkeää.

Riippumattomuus-käsitteelle ei sinänsä voida asettaa tarkkoja kriteereitä vaan se on arvioitava tapauskohtaisesti asiaan vaikuttavat eri tekijät ja niiden painoarvo huomioon ottaen. Toimikunta on viitannut mietinnössään ylimpien ulkoisten tarkastusyksiköiden kansainvälisen järjestön INTOSAI:n hyväksymiin tarkastusyksiköiden asemaa ja riippumattomuutta koskeviin suuntaviivoihin, joiden pääperiaatteena on, että tarkastusvirasto voi suorittaa tehtävänsä puolueettomasti ja tehokkaasti vain, jos se on riippumaton tarkastettavistaan ja suojattu tehokkaasti ulkopuolisilta vaikutuksilta. Toimikunta on ehdotuksissaan lähtenyt siitä, että tarkastusvirasto siirretään pois toimeenpanovallan alaisuudesta siten, että virasto olisi kaikilta osin riippumaton tarkastettavistaan ja että se olisi hallinnollisesti ja erityisesti toiminnallisesti riippumaton myös eduskunnasta.

Tarkastusviraston riippumattomuuden kannalta erityisen tärkeä merkitys on viraston johdon eli tässä tapauksessa pääjohtajan aseman järjestämisellä. Toimikunnan ehdotuksen mukaan tarkastusviraston pääjohtajan toimikausi olisi nykyisestä poiketen määräaikainen. Lisäksi pääjohtajan valinnan suorittaisi eduskunta ja pääjohtajan palvelussuhteen ehdoista päättäisi eduskunnan kansliatoimikunta. Tämän tyyppiseen järjestelyyn voi ainakin periaatteessa liittyä tekijöitä, jotka saattavat vaarantaa tarkastusviraston toiminnan riippumattomuuden. Asialla saattaa olla osaltaan vaikutusta myös siihen, miten ja kenen tarpeiden mukaisesti tarkastustoimintaa suunnataan. Samalla tavoin voidaan periaatteessa vaikuttaa myös niillä palautteilla, joita eduskunta voi antaa tarkastusvirastol-

le sen kertomuksista eduskunnalle. Näistä syistä olisikin toimikunnan ehdotusten jatkovalmistelussa pääjohtajan aseman järjestämistä vielä syytä harkita uudelleen esimerkiksi vastaavalta pohjalta kuin se on tehty Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen osalta.

29.11.1999

Vellamo Kivistö

ERIÄVÄ MIELIPIDE

1. Virkasuhdeasiat

Valtiontalouden tarkastusviraston henkilöstöön on sovellettava eduskunnan virkamiehistä annettua lakia sekä siihen liittyviä tarkentavia säännöksiä kokonaisuudessaan. VTV 2001-toimikunnan lakiehdotuksesta ja muistiosta on poistettava ne ehdotukset, joissa poiketaan eduskunnan virkamiehistä annetusta laista: 9 ja 11 §.

Valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevaan lakiehdotukseen tulee lisätä säännökset tarkastushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista viraston virkoihin. Tarkastusviraston asiantuntijaorganisaatioluonteesta johtuen on tarkoituksenmukaista, että tarkastustehtäviä hoitavilta edellytetään vähintään korkeakoulututkintoa sekä perehtyneisyyttä valtion talouteen ja hallintoon.

2. Valtiontalouden tarkastusviraston hallinto

Viraston pääjohtajan toimivallan käyttöä varten on laadittava johtosääntö, jonka eduskunta vahvistaa. Johtosäännössä määritellään päätöksentekofoorumi (esimerkiksi johtoryhmä) ja päätöksenteon muodot kuten päätösten tekeminen esittelystä, päätösten perusteleminen ja päätösten pöytäkirjamuoto. Johtosäännössä tulee todeta, mitkä elimet virastoon on perustettava ja miten päätösvaltaa voidaan virastossa delegoida. Pääjohtajan tulee allekirjoittaa viraston tarkastuskertomukset. Johtosääntö tulee mainita tarkastusvirastoa koskevassa laissa.

Riippumattomuus

Toimikunnan lakiehdotuksen toteutuessa tarkastusvirasto muuttuisi kokonaan päällikkövirastoksi, jossa pääjohtaja käyttää yksin päätösvaltaa. Tämä pääjohtajavaltaisuus on ongelma tarkastusviraston asiantuntijaorganisaatioluonteen sekä erityisesti toiminnallisen riippumattomuusvaatimuksen kannalta, kun yhdelle henkilölle annetaan valta yksin määrittellä valtiontalouden tarkastustoiminnan suuntaaminen ja rajaukset. Se on ongelma myös käytännön tarkastustoimintaa suorittavan virkamiehen riippumattomuuden kannalta, koska kaikki olennainen päätösvalta valtiontalouden tarkastusvirastossa on keskitetty yhdelle henkilölle, joka päättää lähes kaikista yksittäistä tarkastajaa ja tarkastusta koskevista asioista.

Hallinnollinen riippumattomuus tarkoittaa sitä, että tarkastusviraston suhde eduskuntaan tulee määritellä lainsäädännöllä ja muilla oikeusnormeilla (esimerkiksi johtosääntö), jolloin tämä suhde tulee läpinäkyväksi ja kontrolloitavaksi. Tämä varmistaa sen, että yksittäiset poliittiset tahot eivät voi vaikuttaa tarkastusviraston tarkastustoimintaan riippumattomuutta vaarantavalla tavalla.

Lakiehdotuksen yleisperusteluissa on jäänyt huomiotta se, että Euroopan maiden tarkastusvirastojen järjestö EUROSAI on vuonna 1999 täsmentänyt lakiehdotuksen yleisperusteluissa mainitun INTOSAI:n tarkastusvirastojen asemaa ja riippumattomuutta koskevia periaatteita, jotka on annettu jo 1977.

EUROSAI korostaa tarkastusviraston valtiosääntöistä ja lailla säänneltyä asemaa suhteessa muihin valtioelimiin, mikä ei tarkoita INTOSAI:n periaatteiden mukaan absoluuttista tyhjiössä olemista tässä suhteessa. Riippumattomuus tarkoittaa sitä, ettei tarkastustoiminnassa suosita jotakin yksittäistä poliittista suuntausta tai etupiiriä, minkä tulee ilmetä konkreettisesti tarkastustoiminnassa ja jokaisella tarkastustoimintaan osallistuvan on pidettävä huolta tarkastustoimintansa riippumattomuudesta. Riippumattomuusvaatimus koskee erityisesti riippumattomuutta tarkastettavista.

EUROSAI:n periaatteissa korostetaan tarkastusviraston budjettiautonomiamia, mutta korostetaan myös tarkastusviraston oman toiminnan läpinäkyvyyttä mm. siten, että tarkastusviraston oma päätöksentekojärjestelmä ja päätökset samoin kuin itse varsinainen tarkastustoiminta, tarkastukset kestävät saman kriteeristön mukaisen tarkastelun kuin tarkastuksen kohteilta edellytetään.

3. Yksityiskohtaiset kommentit toimikunnan lakiehdotuksesta ja muistiosta

8 § . Neuvottelukunta

Neuvottelukunnan tehtävät on lakiluonnoksessa määritelty erittäin suppeasti. Sen tulisi käsitellä mm. laajat, strategiset tarkastustoiminnan linjaa koskevat kysymykset kuten esimerkiksi toiminnan- ja tilintarkastuksen vuotuiset painopistealueet (tarkastussuunnitelmat). Elimen tehtävä olisi tukea viraston henkilö- ja asiajohtamista. Neuvottelukunta käsitelisi viraston toiminta- ja taloussuunnitelman, talousarvion ja tilinpäätöksen. Neuvottelukunnan tehtävänä on myös edistää tarkastustoiminnan laatua, olennaisuutta, luotettavuutta ja kattavuutta.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan tulisi kutsua neuvottelukunnan jäsenet, joista yhden tulee edustaa tarkastusviraston henkilöstöä. Henkilöstön edustajan valitsee VTV:n henkilöstöjärjestöt. Neuvottelukunnan puheenjohtajan valitsisivat valtioneuvostotarkastajat.

Neuvottelukunnan asettamisesta tulee säätää tarkemmin johtosäännössä.

9 §. Virkamiesten asema

Tarkastusviraston virkamiehiin tulee soveltaa ilman poikkeuksia eduskunnan virkamiehistä annettua lakia. Tästä seuraa, että lakiehdotuksessa tarkoitettuna kirjallisen sopimuksen palvelussuhteen ehtoista tekisi tarkastusviraston virkamiehen kanssa eduskunnan kansliatoimikunta kuten eduskunnan virkamiehistä annetun lain 42 §:ssä säädetään.

Yleisperusteluissa tulisi todeta selvästi, että tarkastusviraston virkamiesten virkamiesoikeudellinen asema heikkenee mm. siinä mielessä, että tarkastusviraston virkamiehet menettävät nykyisen kaltaisen virkasuhdeasioita koskevan sopimus-, neuvottelu- ja lakko-oikeuden ja sitä kautta keskusjärjestötuen. Lisäksi yhteistoimintamenettely tulee perustumaan kansliatoimikunnan ao. päätökseen eikä yhteistoimintalakiin, jossa on tietyt oikeusturvamahdollisuudet.

10 §. Pääjohtajan valinta, toimikausi ja kelpoisuusvaatimukset

Käytännössä osoitetun johtamistaidon tulee olla laadultaan hyvä.

11 §. Virkojen perustaminen, lakkauttaminen ja muuttaminen

Tarkastusviraston virat tulee eduskunnan virkamiehistä annetun lain mukaisesti perustaa, lakkauttaa ja muuttaa eduskunnan kansliatoimikunnan päätöksellä. Lakiehdotuksessa ei ole esitetty mitään asiallisia perusteita, miksi eduskunnan yhteydessä olevan tarkastusviraston virkamiesten osalta pitäisi tehdä esitetyn kaltainen huomattava poikkeama eduskunnan virkamiehistä annetusta laista sekä siten eduskunnan virastoissa ja laitoksissa noudatettavasta yleisestä ja vakiintuneesta käytännöstä.

19 §. Työjärjestys ja muut määräykset

Lakiehdotuksen mukaan nykyisessä valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevassa asetuksessa ja -laissa säännelty tarkastusviraston päätöksentekoa koskevat asiat siirrettäisiin tarkastusviraston työjärjestykseen, jonka pääjohtaja itse laatisi. Tämän yksin laatimansa työjärjestyksen perusteella pääjohtaja käyttäisi virastossa kaikkea päätösvaltaa. Tämä on oikeudellisesti kestävä rakennelma. Oikeusvaltion luonteeseen kuuluu, että myös tarkastusviraston toiminnan ja hallinnon tulee olla lainsäätäjän normeeraama, läpinäkyvä ja kontrolloitavissa oleva, vain vähäisistä yksityiskohdista voidaan päättää työjärjestyksellä.

Lakiehdotuksen 19 §:n otsikkoon lisätään myös johtosääntö, josta eduskunta päättää. Tarkastusviraston johtosäännössä määrättäisiin mm. tarkastusviraston johtoryhmästä ja sen tehtävistä sekä kokoonpanosta, johon myös kuuluisi henkilöstön valitsema edustaja.

21 §. Siirtymäsäännökset

Lakiehdotuksen 21.2 §:n säännös on epäselvä ja tarpeettoman väljä. Kysymyksessä on toimikunnassa käydyn keskustelun mukaan vain yhdestä virasta. Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei mainita selvästi kuka viran perustaa: eduskunta vai tarkastusviraston pääjohtaja ?

29.11.1999

Matti Ojala